

"CILËSIA NË ARSIM"

PËRCEPTIMI I NXËNËSËVE RRETH
PËRMBAJTJES, PROCESIT DHE MJEDISIT MËSIMOR

Prishtinë | Prill 2022

**SCHÜLER
HELFEN
LEBEN**

KYC | KOSOVAR
YOUTH COUNCIL

KNK
Këshilli i Nxënësve të Kosovës
Student Council of Kosova

Të drejtat e autorit © 2022. Këshilli Rinor Kosovar (KYC).

Të gjitha të drejtat e rezervuara. Ky dokument është pronë e KYC, andaj çdo kopjim, përdorim i plotë apo i pjesshëm i materialit pa cituar burimin apo pa lejen paraprake të KYC ndalohet.

"PERCEPTIMI I NXËNËSVE TË SHKOLLIMIT TË MESËM TË LARTË PËR PËRMBAJTJEN, PROCESIN DHE MJEDISIN MËSIMOR"

Këshilli Rinor Kosovar
Rr. Kroi i Bardhë, nr.81, Dardani
Prishtinë 10000, Kosovë
kyckosova@gmail.com
+383 (44) 96 45 75

Autorë: Dardana Fetahu & Diar Hajrizi
Rishikuese: Fatime Rrahmani & Elma Luta
Dizajni: Ditjon Fetahu
Grumbullimin e të dhënave në terren:
Grupi i Monitoruesve të Rinjë (YMG)

Ky raport është përgatitur në kuadër të projektit "Fuqizimi i Këshillit të Nxënësve të Kosovës", me mbështetje të fondacionit Gjerman, Schuler Helfen Leben (SHL) dhe implementuar nga Këshilli Rinor Kosovar (KYC). Pikëpamjet e shprehura në këtë dokument nuk shprehin medoemos qëndrimet e autorëve/rishikuesve, KYC-it apo të donatorëve.

07

Të gjeturat
kryesore

31

Rezultatet
Cilësore

08

Hyrje

32

Diskutimi

13

Qëllimi dhe
Objektivat

34

Procesi
Mësimor

14

Metodologjia

35

Mjedisi
Mësimor

14

Pjesëmarrësit

36

Përmbajtja
Mësimore

17

Pyetësi

38

Kufizime

18

Rezultatet

39

Referencat

20

Rezultatet
Sasiore

40

Shtojcat I & II

SHKURTESAT

APShK Asocacioni i Psikologëve Shkollorë të Kosovës

KAM Klubi për Arsim më të Mirë

KNK Këshilli i Nxënësve të Kosovës

KD Këshilli Drejtues i KNK

KDSh Këshilli Drejtues i Shkollës

KYC Kosovar Youth Council - Këshilli Rinor Kosovar

MAShTI Ministria e Arsimit, Shkencës, Teknologjisë dhe Inovacionit

SHL Schüler Helfen Leben

ShML Shkolla e Mesme e Lartë

UA Udhëzimi Adminsitrativ

TË GJETURAT KRYESORE

- Rreth 28% e nxënësve u shprehën se në shkollën e tyre ka mësimdhënës që godasin nxënësit; rreth 35% që ngacmojnë seksualisht nxënësit, dhe rreth 55% që ngacmojnë (bullizojnë) nxënësit.
- Rreth 36% e nxënësve kanë perceptuar si aspak të pavërtetë apo të pavërtetë deri diku deklaratën se ata mund të shpëtojnë nëse gjatë kohës që janë në shkollë do të ndodhte ndonjë emergjencë.
- 35% e nxënësve mendojnë se është aspak e vërtetë apo e pavërtetë deri diku se mësimet në shkollë i kanë përgatitur për tregun e punës.
- 40% e nxënësve deklaruan se në shkollë shpeshherë ose gjithmonë ka nxënës që ngacmohen (bullizohen) nga nxënësit e tjerë.
- 41% e nxënësve mendojnë se mësimdhënësit nuk arrijnë të menaxhojnë zhurmën në klasë.
- 41% e nxënësve deklaruan se në shkollat e tyre nuk ka bibliotekë.
- Rreth 46% e nxënësve janë pajtuar se shpesh apo gjithmonë ka marrë notë duke u vlerësuar vetëm nga një burim (verbalisht, me shkrim, ose aktivitet).
- 50% e nxënësve kanë deklaruar se është shumë e vërtetë apo deri diku e vërtetë që lehtëzi mund të kenë qasje në substanca narkotike.
- 50% e nxënësve raportuan se shpesh ose gjithmonë ka zhurmë përreth objektit të shkollës.
- Rreth 52% të nxënësve kanë deklaruar se është shpesh ose gjithmonë e mërzitshme mënyra e ligjërimit të lëndëve në shkollë.
- Rreth 62% e nxënësve deklaruan se rrugës për në shkollë dhe rreth saj rrezikohen nga qentë endacakë.
- Rreth 70% e nxënësve kanë vërejtur se tekstset e librave mësimorë përmbajnë gabime drejtshkrimore.
- 76 % e nxënësve raportuan se ata nuk kanë pasur ose rrallë herë kanë pasur mundësinë të zgjedhin lëndën zgjedhore.
- 81% e nxënësve treguan se në banjo të shkollës nuk kanë qasje në ujë të ngrohtë.
- Nxënësit deklaruan se rreth 42% e nxënësve, 25% e mësimdhënësve dhe 19% e punëtorëve teknikë dhe mirëmbajtësve, shpesh apo gjithmonë pijnë duhan në ambientet e brendshme të shkollës.

HYPER

RJE

HYRJE

Këshilli Rinor Kosovar (KYC) është organizatë jo-qeveritare që aspirojnë të punojë drejt ndërtimit të një shoqërie të shëndoshë përmes promovimit të iniciativës, mbështetjes së të rinjve, angazhimit të vajzave dhe djemve në procese vendimmarrëse, fuqizimit të kapaciteteve të tyre, përfaqësimit të zërit rinor, promovimit të edukimit të vetë organizuar dhe mbështetjen e zhvillimit të politikave rinore. Të rinjtë, pra, janë motori i organizatës me të cilët ne synojmë të rrisim cilësinë në arsim. Një ndër format kryesore të punës drejt sigurimit të cilësisë së edukimit në vend është angazhimi në krijimin dhe funksionalizimin e këshillave të nxënësve në shkolla dhe mirëmbajtjen e strukturës, e cila përfaqëson nxënësit e shkollave të mesme të larta në Kosovë, Këshillin e Nxënësve të Kosovës.

KYC, në vitin 2005 ka themeluar strukturën më të madhe përfaqësuese të nxënësve të shkollave të mesme të larta – Këshillin e Nxënësve të Kosovës. Përbëhet nga 106 përfaqësues nga 106 shkolla të mesme në 30 komuna të Kosovës. Kjo strukturë kombëtare përfaqëson të gjithë nxënësit e shkollave të mesme, mbron interesat dhe të drejtat e nxënësve dhe bashkëpunon me zyrtarë, prindër, profesorë dhe institucione të tjera arsimore në të mirë të të gjithë sistemit arsimor.

Sipas nenit 23 të Statutit të Këshillit të Nxënësve të Kosovës, anëtarët e Këshillit Drejtues (KD) të KNK-së zgjidhen nga Kuvendi i KNK-së me anë të votimit nga ana e përfaqësuesve të secilës komunë. Kjo zgjedhje zhvillohet në fillim të vitit shkollor, dhe KYC-i vazhdon tutje punën direkt me të përzgjedhurit, ndërsa indirekt me çdo nxënësit tjetër në shkollat e mesme të larta të Kosovës. KYC në bashkëpunim me strukturat e lartpërmendura si dhe me Klubin për Arsim më të Mirë (KAM), ka arritur të publikojë hulumtime e analiza të ndryshme, dhe të organizojë iniciativa avokuese, qysh nga viti 2005. Një prej produkteve me të cilën KYC-i krenohet është edhe raporti mbi qëndrimet dhe/ose perceptimet e Këshillit të Nxënësve të Kosovës rreth cilësisë së Arsimit në Kosovë.

I pari raport i këtij lloji është publikuar në vitin 2010, i cili ka marrë për bazë perceptimin e nxënësve për të matur cilësinë e arsimit në Kosovë. Ky raport ka qenë nismë e mirë sa i përket rrugës së hulumimit të cilësisë pasi përmes të dhënave të mbledhura nga nxënësit janë identifikuar shumë sfida. Tutje, në vitin 2016, të nxitur nga studimi i vitit 2010, KYC u angazhua që të përcaktojë cilësinë në arsim për tri kategoritë kryesore: përmbajtja mësimore, procesi dhe mjedisi mësimor. Në këtë raport u përdor metodologji e trefishtë pasi që u përdor pyetësori, intervista dhe analiza ligjore të arsimit parauniversitar për të studiuar cilësinë në arsim me fokus në fushat e lartpërmendura.

Ky raport tutje ofroi rekomandime drejt iniciativave dhe aktiviteteve që duhet ndërmarrë për avancimin në edukim, sipas perspektivës së nxënësve, duke avokuar kështu që nxënësit të konsiderohen partnerë në përpjekjet e përmirësimit të cilësisë në edukim.

Disa nga të dhënat interesante, të rëndësishme dhe alarmante rreth përmbajtjes, procesit dhe mjedisit mësimor që dolën nga ky raport (2016) janë si në vijim:

- Tekstet e librave, nuk janë në përputhje me kurrikulën, përmbajnë gabime faktike dhe nuk janë të ri-freskuar me informacione nga zbulimet e reja.
- Ekziston mungesë e librave sidomos për lëndët e shkollave profesionale.
- Ekziston mungesë e laboratoreve dhe kabineteve funksionale në shkolla.
- Nxënësve nuk i'u mundësohet zgjedhja e lëndëve zgjedhore.
- Organizohen kurse private nga mësimdhënësit/et për lëndët që ligjërojnë në shkollë.
- Mungesa e semaforëve, vijave të këmbësorëve, policëve të shtrirë dhe mos-rrethimi i shkollës i bën nxënësit të mos ndihen të sigurtë.
- Ekziston mungesë e infrastrukturës adekuate në shkollë (banka, dritare, dyer etj).
- Shkolla nuk është mjaftueshëm e ngrohtë gjatë dimrit dhe freskët gjatë verës.
- Ekziston mungesë e shkallëve të sigurisë dhe planit të emergjencës në shkollë.
- Ekziston mungesë e qasjes së sigurtë për nxënësit me aftësi të kufizuara.
- Nxënësit paguajnë nga xhepi i tyre për kompani private të sigurimit.
- Në shkollë ka mungesë të ujit, detergjentit për larjen e duarve dhe pecetave.
- Cilësia e ajrit dhe ndriçimi adekuat është shqetësues për nxënësit.
- Ka mungesë të psikologëve në shkollë.

Ligji për arsimin para-universitar (04/L-032), rregullon shumicën e çështjeve të lartpërmendura, por që rëndom gjejnë zbatim, për shkaqe të ndryshme, marrë parasysh të dhënat nga studime e analiza në këtë fushë (Mekolli, 2015, OSBE, 2018; Buçaj, 2018). Për më tepër, puna drejt përmirësimit të gjendjes në këto dimensione ka qenë dhe është vazhdimisht pjesë e strategjive kombëtare për cilësinë në arsim. Për të ilustruar, ndër objektivat e strategjisë afatgjate për shkollat promovuese të shëndetit në Kosovë (2009-2018), krijuar nga Komiteti Ndërmënytor, kanë qenë: mjedis i shëndetshëm dhe përkrahës nga ana e mësimdhënësve, nxënësve dhe prindërve; përkujdesje cilësore dhe e vazhdueshme për shëndetin e nxënësve dhe mjedis fizik i përshtatshëm dhe i shëndetshëm për mësimdhënie dhe të nxënë.

Në këtë linjë, edhe strategjia e fundit për arsimin (2007-2017), ka specifikuar objektivat për të arritur kushte më të mira për të gjithë nxënësit. Kjo strategji udhëzon për sigurimin e kushteve të përfshatshme për përfshirje të fëmijëve me nevoja të veçanta në sistemin e arsimit, gjithëpërfshirjen, barazinë, respektimin e diversitetit në arsim, integrimin e gjitha komuniteteve etnike, krijimin e kushteve për aktivitete fizike dhe sportive, pajisje me mjete konkretizimi në shkolla dhe përdorim i tyre nga mësimdhënësit, e udhëzime në dimensione të tjera.

Përveç raportit të fundit nga KYC, edhe organizata e institucione tjera në vend kanë zhvilluar studime drejt matjes së dimensioneve të ndryshme të cilësisë në arsim. Marrë shembull, hulumtimi nga Mekolli (2015) për Institutin Pedagogjik të Kosovës, në hulumtimin për Dhunën dhe Sigurinë në Shkolla, gjeti se sulmet nga qentë endacakë, ngacmimet nga huliganët, aksidentet nga mjetet e komunikacionit janë arsyt kryesore të ndjenjës së pasigurisë në shkollë. Tutje, 60% e nxënësve kanë parë ndonjë nxënëses që ka qenë viktimë e dhunës, kërcënimit apo ngacmimit në shkollë. Sa i përket higjienës, sipas raportit të ri-organizimit të shkollave të vitit 2019 në komunën e Kamenicës, 40% e shkollave të nivelit të ulët mësimor nuk kanë mjedis të pastër, specifikisht kanë tualete jo funksionale. Gjersa, me aq njohuri e hulumtim sa kemi bërë nuk ka ndonjë studim tjetër që mat nivelin e higjienës në shkolla. Në anën tjetër në aspektin e përmbajtjes dhe praktikave mësimore, sistemi i arsimit në Kosovë është kritikuar shumë si shkak i rezultateve të ulëta në garën për arsim PISA, duke u renditur kështu në fund të listës për disa vite radhazi.

Kur flasim për shëndetin mendor dhe shkollat, përgjegjësitë e psikologëve dhe pedagogëve shkollorë janë të rregulluara sipas Udhëzimit Administrativ nr. 34/2014 për funksionimin e shërbimit pedagogjik dhe psikologjik në Shkolla.

Sipas faqes zyrtare të Asocacionit të Psikologëve Shkollorë të Kosovës (APSHK), për 1058 institucione arsimore në Kosovë, janë të punësuar vetëm 57 psikologë shkollorë dhe 50 pedagogë. Pavarësisht faktit se roli i psikologëve është shumë i rëndësishëm, për shkak të lehtësimit të barrës të mësimeve, menaxhimit të presionit social, të shqetësimeve mendore përgjatë viteve të adoleshencës, dinamikave që kjo fazë zhvillimore përmbandhe nevojës për përkrahje, numri i psikologëve shkollorë të punësuar është shumë i ulët.

Për të ilustruar, Arënliu dhe kolegët (2013), hulumtuan rreth mendimeve vetëvrasëse dhe kuptuan se janë prevalente ndër adoleshentët Kosovarë. Në anën tjetër, sipas Ukës dhe kolegëve (2021), zhvillimi i aseteve zhvillimore të jashtme, siç janë mbështetja nga të tjerët dhe fuqizimi i nxënësve, luan rol të rëndësishëm në arritjen e lartë akademike.

Përveç faktorëve të lartpërmendur, vështirësitë e edukimit në Kosovë përfshijnë edhe mungesën e infrastrukturës në shkollë, buxhetin për trajnimin e mësimeve, materiale adekuate të mësimit, mungesën e laboratorëve, numrin e lartë dhe/ose të ulët të nxënësve në shkollë (varësisht prej komunave), e shumë të tjera. Në këtë linjë, Kosova ka rrugë sfiduese drejt përmirësimit të cilësisë në arsim. Prandaj, Këshilli Rinor Kosovar me aktivitetet e tij angazhohet drejt lehtësimit të kësaj rruge, përmes iniciativave të ndryshme lidhur me avancimin në edukim, ndër të cilat është edhe ky raport hulumtues.

QËLLIMI DHE OBJEKTIVAT E STUDIMIT AKTUAL

Marrë parasysh se Këshilli Rinor Kosovar (KYC) është avokues që nxënësit të konsiderohen partnerë në përpjekjet e përmirësimit të cilësisë në edukim e ndër praktikën më të mira të përfshirjes në këtë synim është të kuptuarit e qëndrimeve të nxënësve rreth tij raporti aktual ka për synim matjen e cilësisë në arsim përmes perceptimeve të nxënësve për përmbajtjen, procesin dhe mjedisin mësimor. Të shtyrë nga të gjeturat e rëndësishme nga raportet e matjes së cilësisë së vitit 2010 dhe 2016, KYC gjithashtu synon që të kthejë në traditë matjen e cilësisë përmes raportimit të zërit rinor dhe po ashtu përfshirjes në përpjekjet për përmirësim.

Specifikisht, kërkon të kuptojë në thellësi problemet dhe shqetësimet kryesore të nxënësve në dimensione të ndryshme të cilat sigurojnë cilësi, siç janë: literatura, lëndët zgjedhore, mënyra e vlerësimit dhe ligjërimit, përmbushjen e qëllimeve personale të edukimit, laboratorët, zhurma, siguria në shkollë, higjiena, ndriçimi, biblioteka, shëndeti mendor, përdorimi i duhanit, dhuna, ushqimi, gjithëpërfshirja, përfshirja e prindërve/kujdestarëve dhe aktivitetet jashtë-shkollore.

METODOLOGJIA

Ky hulumtim ka dizajn sasior pasi ka përdorur pyetësozin si bazën kryesore të matjes së perceptimit të nxënësve për cilësinë në edukim, specifiksht tri dimensione të tij: përmbajtjen, procesin dhe mjedisin mësimor. Në kuadër të pyetësozit nxënësit kanë pasur mundësinë të shprehin mendime, gjë që i ka shtuar edhe vlerë cilësore hulumtimit.

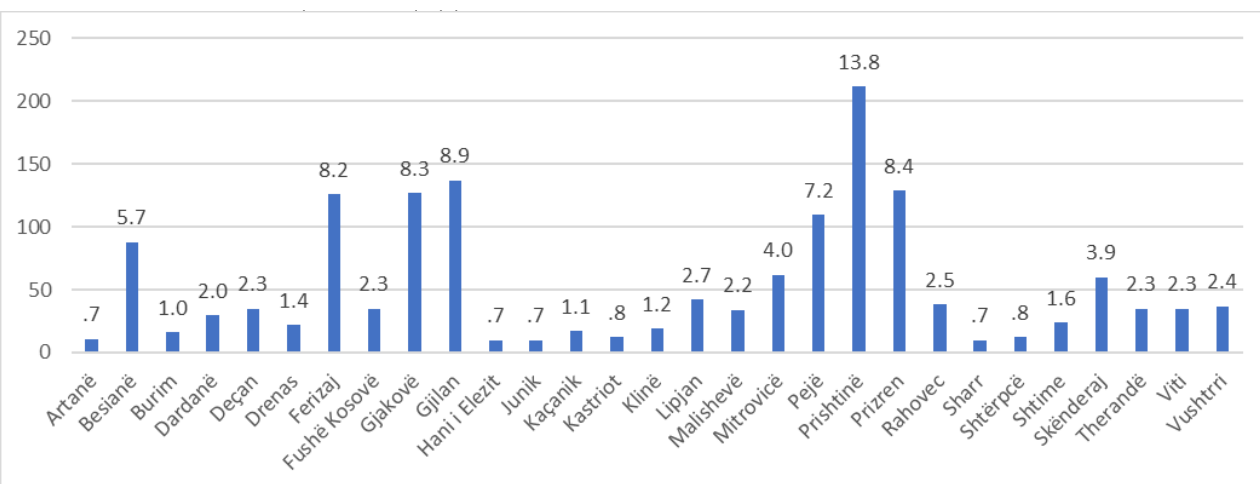
Mostrimi i rastësishëm i stratifikuar është përdorur për të mbledhur të dhënat. Kjo do të thotë se komunat janë konsideruar si grupe, dhe në bazë të numrit të nxënësve dhe shkollave në atë vend është bërë shtresimi i popullësisë, me qëllim të tentimit të mos kemi mbipërfaqësim apo nënpërfaqësim të ndonjë komune. Në shtojcën II bashkëngjitur gjeni numrin e nxënësve të secilës komunë që përfundimisht kanë marrë pjesë në studim.

PJESËMARRËSIT

Në këtë hulumtim janë përfshirë 1535 nxënës të shkollimit të mesëm të lartë të Republikës së Kosovës, respektivisht nxënës të moshës kalendarike 15-18, të klasave 10-12.

Nga aspekti gjinor mostra është e ndarë në këtë mënyrë: 58.4% vajza (N = 897), 41.1% djem (N = 632) dhe 0.4% tjerë (N = 6). 25.9% e nxënësve ishin të klasës së dhjetë (N = 398), 30.2% të klasës së njëmbëdhjetë (N = 464), ndërsa 43.9% të klasës së dymbëdhjetë (N = 674). Mostra është e përbërë nga adoleshentë të 29 komunave të Kosovës, të cilat janë të shfaqura në grafën e mëposhtëm.

Në këtë studim pjesëmarrësit ishin 97.7% shqiptarë (N = 1500), 1.2% ashkali (N = 18), 0.5% boshnjakë (N = 7), 0.3% romë (N = 5), 0.2% egjiptianë (N = 3) dhe 0.1% turq (N = 2). Sa i përket orientimit seksual, 65.4% e pjesëmarrësve ishin heteroseksualë (N = 1004), 28.5% preferuan të mos përgjigjen (N = 438), 1.2% ishin biseksualë (N = 19), 0.5% ishin panseksualë (N = 7), 0.3% ishin gej (N = 5), 0.3% ishin lezbike (N = 5), dhe 3.6% kishin tjetër orientim seksual nga ato të listuarat (N = 55). Ndërsa, 7.7% e

MBLEDHJA E TË DHËNAVE

Grumbullimi i të dhënave është bërë në periudhën shkurt-mars 2022, në formë fizike dhe virtuale. Në formën fizike, pyetësi është administruar nga nxënës/përfaqësues të Këshillit të Nxënësve të Kosovës (KNK), të cilët përmes telefonit në Google Form, kanë plotësuar pyetësin gjersa nxënësit e tjerë janë përgjigjur. Duke qenë se përfaqësuesit e Këshillit Drejtues (KD) përfaqësojnë komunën, ata kanë pasur përgjegjësi të monitorojnë përfaqësuesit e nxënësve nga shkollat e tjera në komunën e tyre; nxënës/e përgjegjës/e për mostrën nga një shkollë përkatëse.

Gjithsesi, për shkak të kufizimeve në shkollat ku ka pasur numër të madh të rasteve me Covid-19, në pak raste, grumbullimi i të dhënave është bërë edhe duke e ndarë pyetësin me nxënësit e shkollës sipas udhëzimeve të përshkruara më poshtë.

Para fillimit të administrimit, nxënësit përveç që kanë ndjekur një trajnim për administrim të pyetësit, ata kanë pranuar edhe një video e cila ka shpjeguar hapat që duhet ndjekur për t'iu qasur nxënësve dhe si të elaborojnë pyetjet në rast të ndonjë paqartësie. Gjithashtu, secilit/es administrues/e iu është dërguar numri i mostrës që është i nevojshëm për shkollë dhe komunë. Me qëllim të një mostre me diversitet, administruesit janë udhëzuar gjithashtu që në mostrën e shkollës përkatëse të intervistojnë duke pasur parasysh balancin në gjini, etni, sukses akademik dhe aftësi të kufizuar.

KRIJIMI I INSTRUMENTIT MATËS

Formulimi i pyetësit për matjen e perceptimit të nxënësve mbi cilësinë në arsim ka kaluar gjithsej tri faza për t'u finalizuar. Faza e parë ka përfshirë nxjerrjen e dimensioneve kryesore nga të gjeturat e raportit mbi cilësinë në arsim, në publikuar nga KYC në vitin 2016, dhe formulimin e deklaratave dhe pyetjeve në këto të gjetura.

Faza e dytë ka përfshirë marrjen e komenteve nga nxënësit e Këshillit Drejtues të Nxënësve. Këta të fundit janë ndarë në grupe dhe kanë ofruar propozime për ndryshime ose shtesa në pyetësor. Në fazën e tretë, janë marrë parasysh komentet, është ristrukturuar pyetësi dhe është bërë konsultimi përsëri me stafin e KYC.

INSTRUMENTI MATËS

Pyetësi gjithsej ka pasur 90 pyetje, dhe ka marrë kohë rreth 30 minuta për t'u administruar. Pyetësi ka përfshirë pyetjet demografike (klasa, gjinia, orientimi seksual, etnia, vendbanimi, nevoja e veçantë) dhe pyetje tjera të ndara në 22 dimensione tjera të ndërlidhura me cilësinë në arsim, specifiku për përmbajtjen, procesin dhe mjedisin mësimor. Në tabelën nr.1 gjeni të gjitha dimensionet me pyetjet model për dimensionet që janë trajtuar në kuadër të pyetësorit në fjalë. Tutje, pjesëmarrësit kanë pasur mundësinë të ofrojnë komente shtesë rreth temave dhe/ose pyetësorit.

ASPEKTI ETIK

Dizajni i hulumtimit dhe realizimi i tij është bërë në përputhje me parimet etike për studime, Nxënësve iu është garantuar besueshmëri e plotë e të dhënave dhe iu është bërë e ditur se mund të largohen nga plotësimi i pyetësorit në rast se nuk ndihen mirë fizikisht, psikikisht apo nëse për ndonjë arsye tjetër vendosin të mos marrin pjesë. Tutje, nuk është marrë në asnjë rast emri ose ndonjë e dhënë tjetër identifikuese.

ANALIZA E TË DHËNAVE

Të dhënat e mbledhura në Google Form, janë bartur në Excel, ku është bërë pastrimi i databazës. Tutje, të dhënat janë koduar në Paketën Statistikore për Shkencat Sociale (SPSS). Rezultatet, interpretimet dhe diskutimi janë bërë në varësi prej të dhënave të fituara nga pjesëmarrësit.

Nr.	Dimensionet	Pyetje model
1	Përmbajtja e librave	“Unë kam vërejtur se tekstet e librave përmbajnë gabime drejtshkrimore”
2	Përdorimi i librave	“Ne përdorim libra për çdo lëndë mësimore”
3	Notimi	“Unë jam notuar në një lëndë në bazë të notave në lëndë të tjera”
4	Praktikat e ligjërimit	“Mësimdhënësit ndajnë klasën në grupe për të punuar për detyra/projekte”
5	Qëllimet personale të edukimit	“Unë mendoj se mësimet në shkollë i kontribuojnë qëllimeve të mia afatgjate në edukim”
6	Higjiena	“Në klasë ka numër të madh të mbeturinave”
7	Ndriçimi dhe klima	“Në shkollë dhe në klasa ka mjaftushëm ndriçim”
8	Pirja e duhanit në shkollë	“Nxënësit pijnë duhan në ambientet e brendshme të shkollës”
9	Perceptimi i sigurisë në shkollë	“Rrugës për në shkollë dhe rreth saj ne rrezikohemi nga qentë endacakë”
10	Dhuna nga mësimdhënësit	“Në shkollë ka mësimdhënës që godasin nxënësit”
11	Dhuna në mes të nxënësve	“Në shkollë nxënësit grinden fizikisht me njëri-tjetrin”
12	Përfshirja e prindërve në shkollë	“Prindërit/kujdestarët janë zë i rëndësishëm në vendimet e shkollës”
13	Lënda zgjedhore	“Unë kam pasur mundësinë të zgjedh lëndën zgjedhore”
14	Laboraret	“Në shkollën time është funksional...”
15	Biblioteka	“Ne kemi bibliotekë në shkollë”
15.1.	Biblioteka	“Biblioteka në shkollë është e qasshme për të mësuar pas mësimit.”
16	Zhurma	“Zhurma përreth objektit të shkollës dëmtton procesin mësimor në klasë”
17	Trafiku afër shkollës	“Afër shkollës ka vija të bardha për kalim të sigurt të rrugës”
18	Shëndeti mendor	“Në shkollë ka psikolog/e të punësuar”
19	Ushqimi	“Kemi bufe në shkollë”
20	Gjithëpërfshirja	“Në shkollë ka pjerrinë për qasje në shkollë për nxënësit ose mësimdhënësit me aftësi të kufizuara”

REZ

TAT

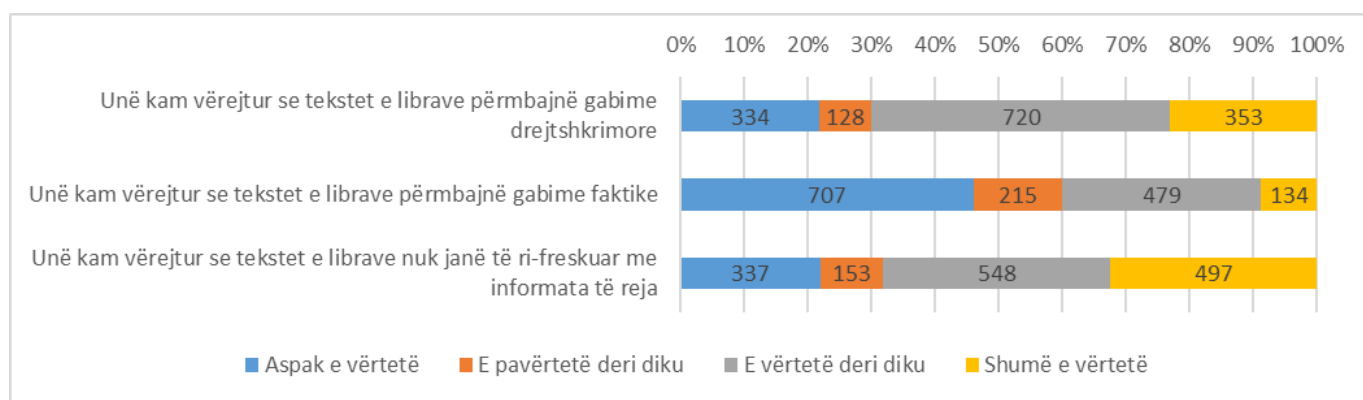
ZUL

RET

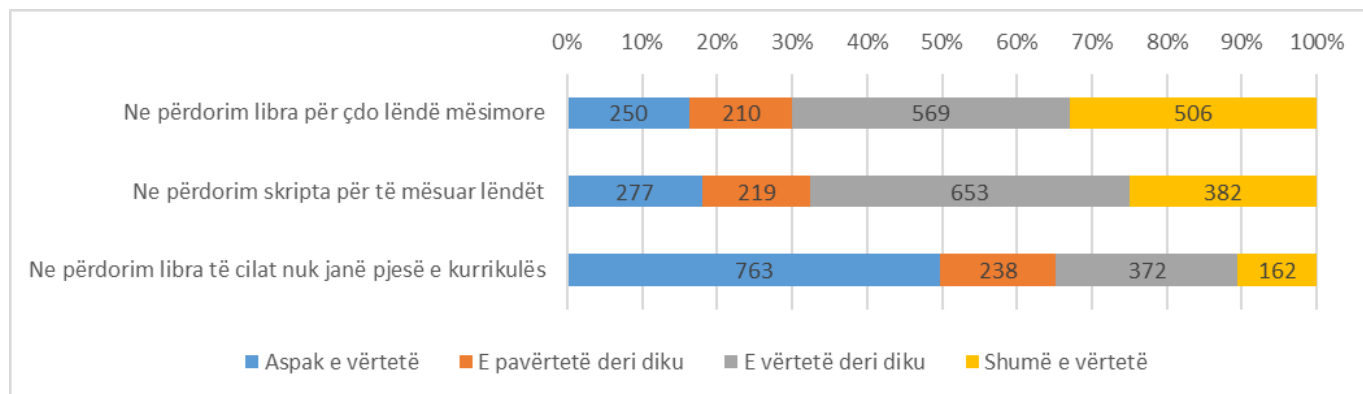
REZULTATET SASIORE

Fillimisht, të dhënat janë analizuar në mënyrë deskriptive me qëllim për të kuptuar gjendjen aktuale. Rezultatet janë të ndara në bazë të dimensioneve të lartpërmendura.

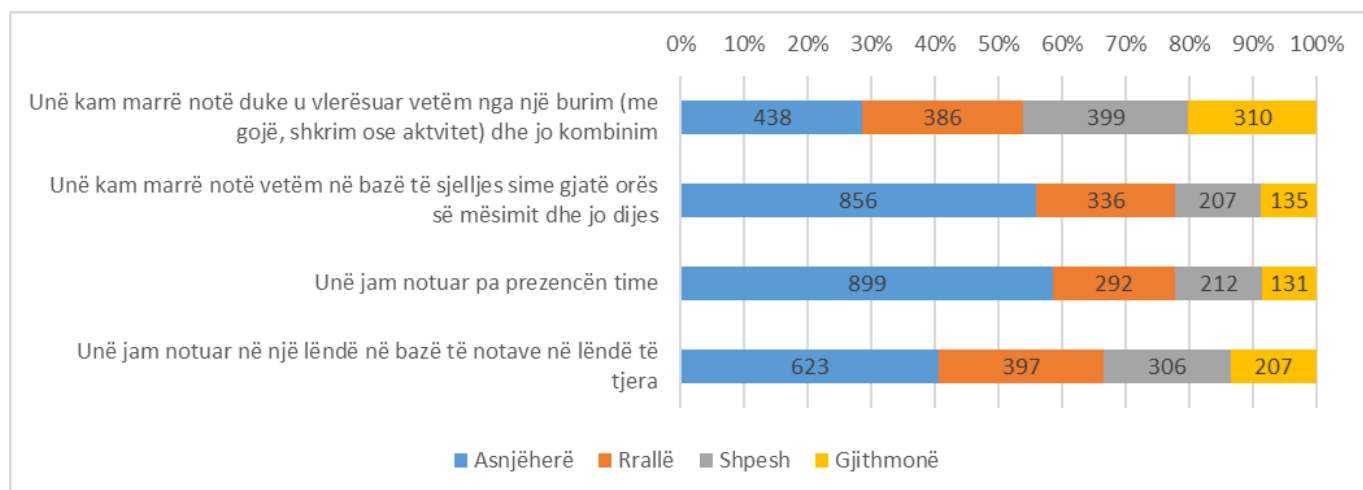
Përmbajtja e librave: 69.9% e nxënësve u pajtuan se është shumë e vërtetë apo e vërtetë deri diku deklarata që tekstet e librave mësimore përmbajnë gabime drejtshkrimore; për të njejtën vërtetësi 39.9% u pajtuan që tekstet e librave mësimore përmbajnë gabime faktike; dhe 68.1% që tekstet e librave nuk janë të ri-freskuara me informata të reja.

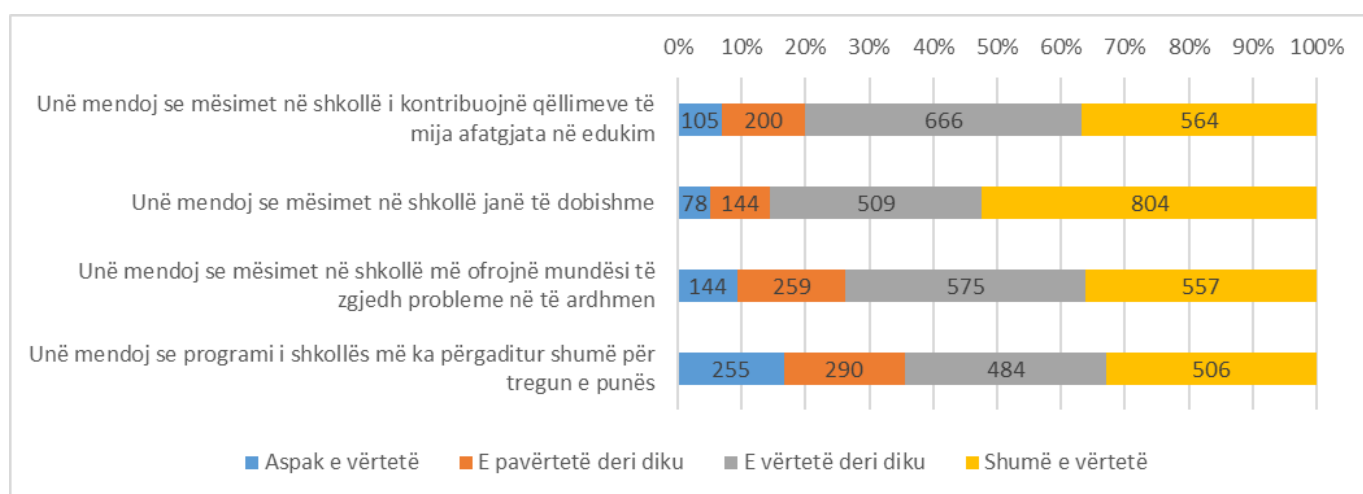
Përdorimi i librave: 30% e nxënësve deklaruan se është aspak i vërtetë apo i pavërtetë deri diku konstatimi që ata përdorin libra mësimore për çdo lëndë; për të njejtën vërtetësi 67.7% deklaruan se ata përdorin skripta për të mësuar lëndët; dhe 34.8% se ata përdorin libra të cilat nuk janë pjesë e kurrikulës.

Notimi: 46.2% e nxënësve u pajtuan se shpesh apo gjithmonë kanë marrë notë duke u vlerësuar vetëm nga një burim (me gojë, shkrim ose aktivitet) dhe jo kombinim burimesh; për të njejtën shpeshësi 22.3% deklaruan se kanë marrë notë vetëm në bazë të sjelljes gjatë orës së mësimi apo janë notuar pa prezencën e tyre; dhe 33.5% se janë notuar në një lëndë në bazë të notave në lëndë tjera.

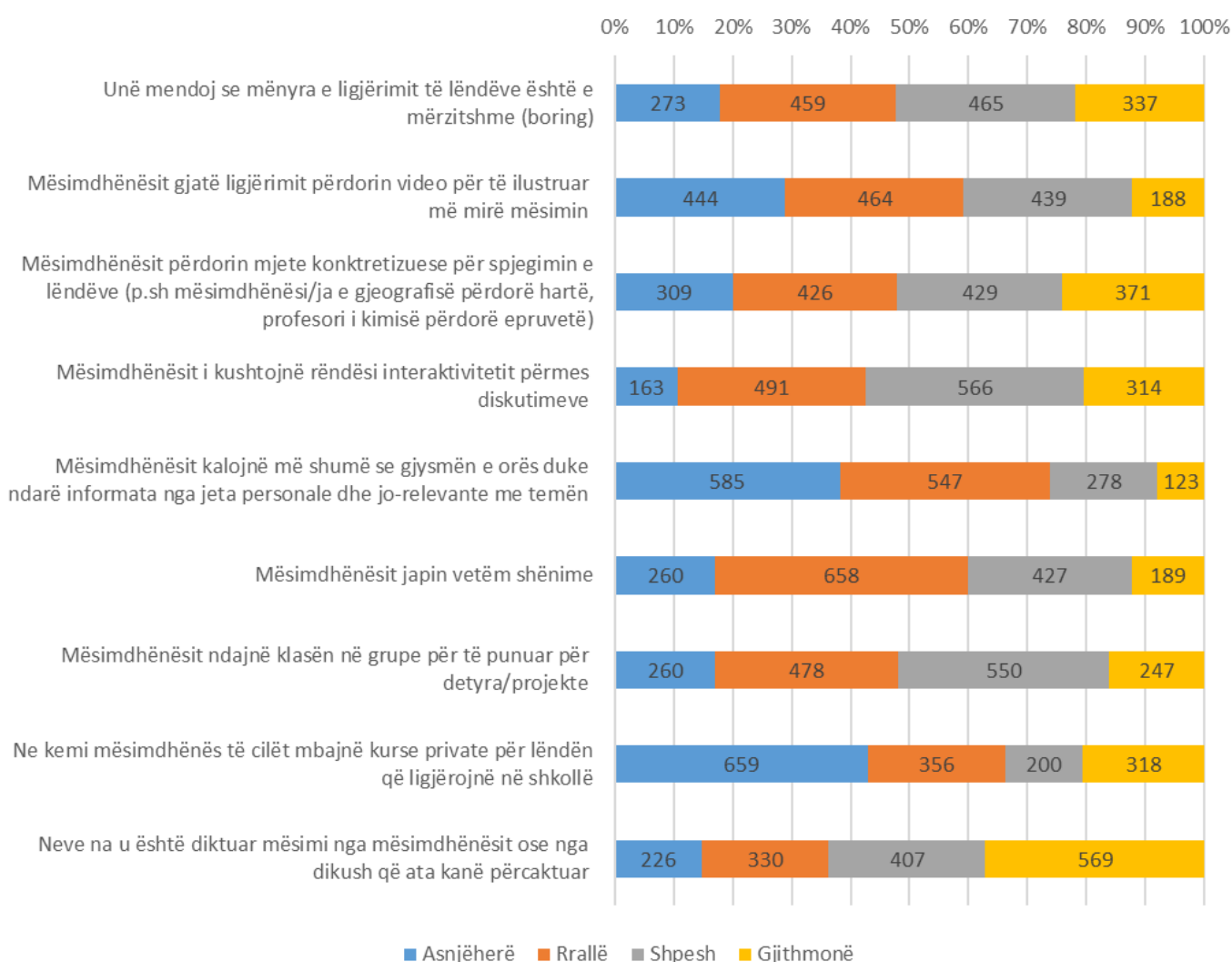

Qëllimet personale të edukimit: 19.8% e nxënësve mendojnë se nuk është aspak e vërtetë apo e pavërtetë deri diku deklarata se mësimet në shkollë i kontribuojnë qëllimeve të tyre afatgjata në edukim; e njëjta vërtetësi deklarohet nga 14.5% e nxënësve lidhur me deklaratën se mësimet në shkollë janë të dobishme për ta; 26.3% lidhur me deklaratën se mësimet në shkollë iu ofrojnë mundësi të zgjedhin probleme në të ardhmen; dhe 35.5% e tyre mendojnë se nuk është aspak e vërtetë apo e pavërtetë deri diku deklarata se mësimet në shkollë i kanë përgatitur për tregun e punës.

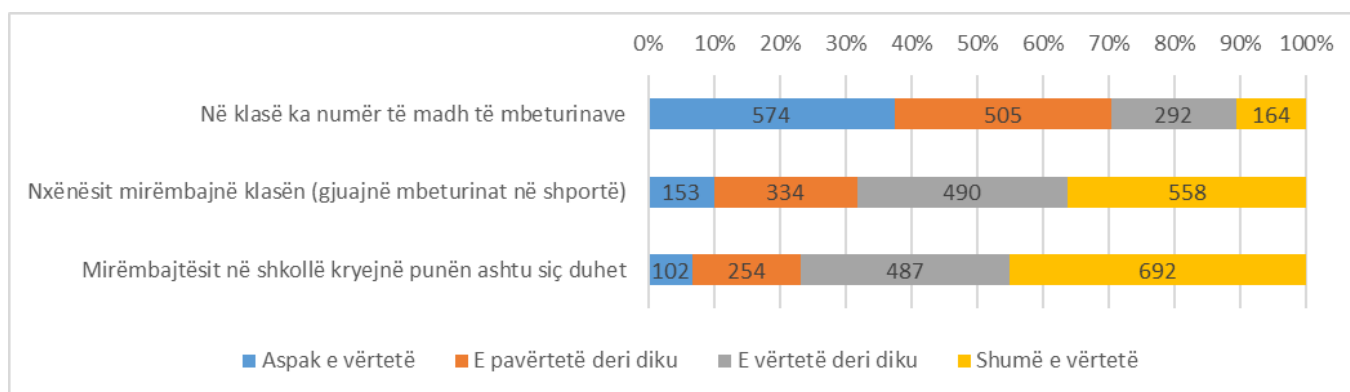
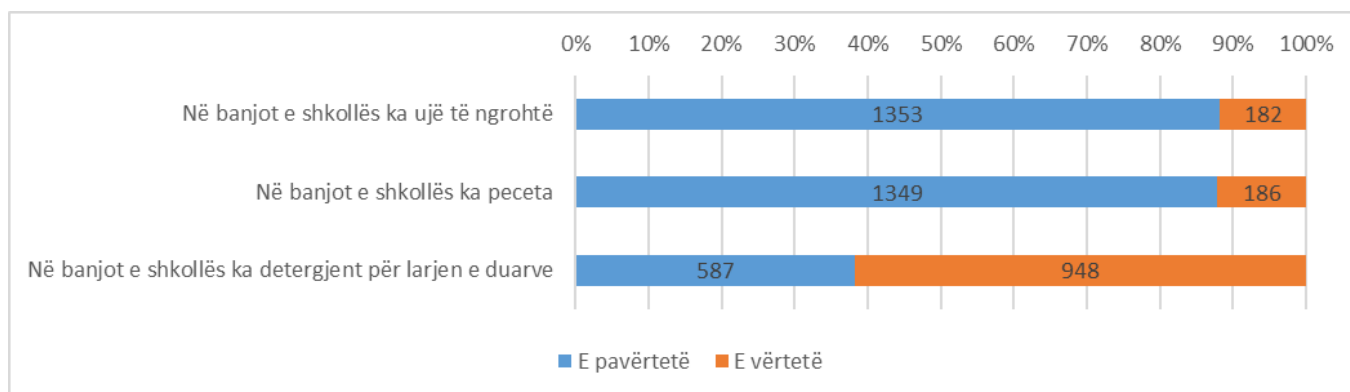

Praktikat e ligjërimit: 52.3% e nxënësve ishin të mendimit se mënyra e ligjërimit të lëndëve është shpesh ose gjithmonë e mërzitshme; 59.1% e nxënësve deklaruan se mësimitdhënësit nuk përdorin ose rrallëherë përdorin video apo (47.9%) mjete konkretizuese për të ilustruar më mirë mësimin. Më tutje, 42.6% e nxënësve deklaruan se mësimitdhënësit nuk i kushtojnë ose rrallëherë i kushtojnë rëndësi interaktivitetit përmes diskutimeve apo (48.1%) ndajnë klasën në grupe për të punuar për detyra/projekte.

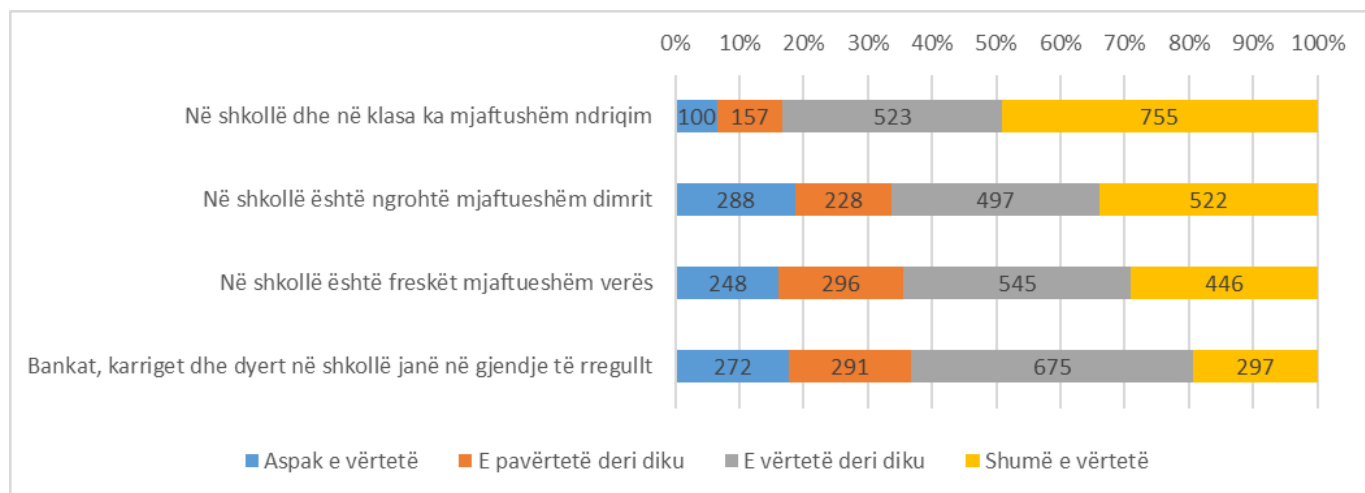
Ndërkohë, 63.7% e pjesëmarrësve deklaruan se atyre shpeshherë apo gjithmonë iu diktohet mësimi nga mësimitdhënësi gjatë klasës. Përfundimisht, 26.1% e nxënësve deklaruan se mësimitdhënësit shpesh ose gjithmonë kalojnë të paktën gjysmën e orës duke ndarë informata nga jeta personale dhe jo-relevante me temën; me të njejtën shpeshësi, 40.1% deklaruan se mësimitdhënësit japin vetëm shënime gjatë ligjërimit; dhe 33.7% deklaruan se kanë mësimitdhënëse që mbajnë kurse private për lëndët që ligjërojnë në shkollë. Sa i përket lëndëve, 76.0% e nxënësve raportuan se ata nuk kanë pasur ose rrallë herë kanë pasur mundësinë të zgjedhin lëndën zgjedhore.

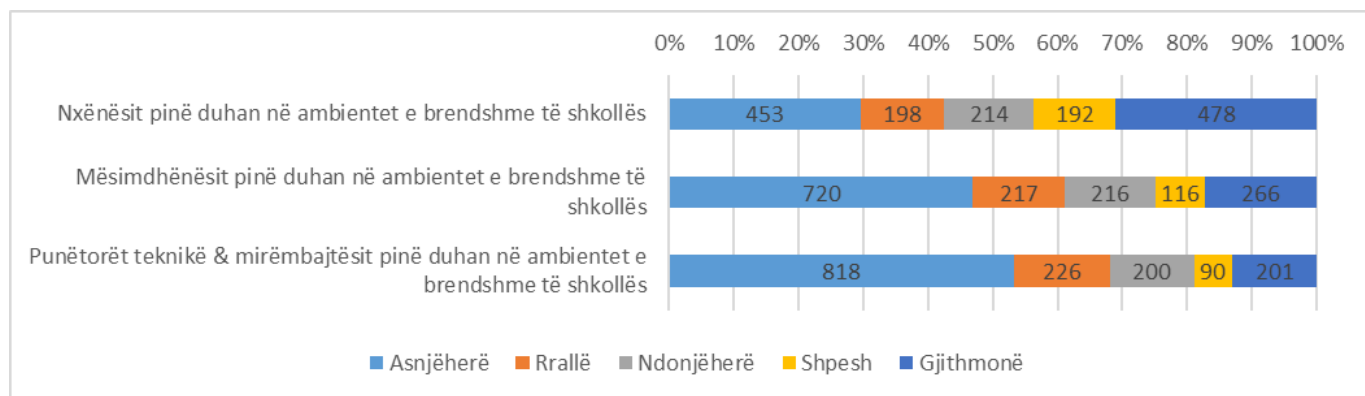
Higjiena: 88.1% e nxënësve shprehën se në banjot e shkollës së tyre nuk ka ujë të ngrohtë; 87.9% se nuk ka peceta dhe 38.2% se në banjo nuk ka detergjent për larjen e duarve. Më tutje, 29.7% e nxënësve deklaruan se shpesh ose gjithmonë ka numër të madh të mbeturinave në klasë; me të njejtën vërtetësi, 68.3% deklaruan se nxënësit mirëmbajnë klasën (gjuajnë mbeturinat në shportë); dhe 76.8% e nxënësve deklaruan se shpesh ose gjithmonë mirëmbajtësit në shkollë kryejnë punën ashtu siç duhet.

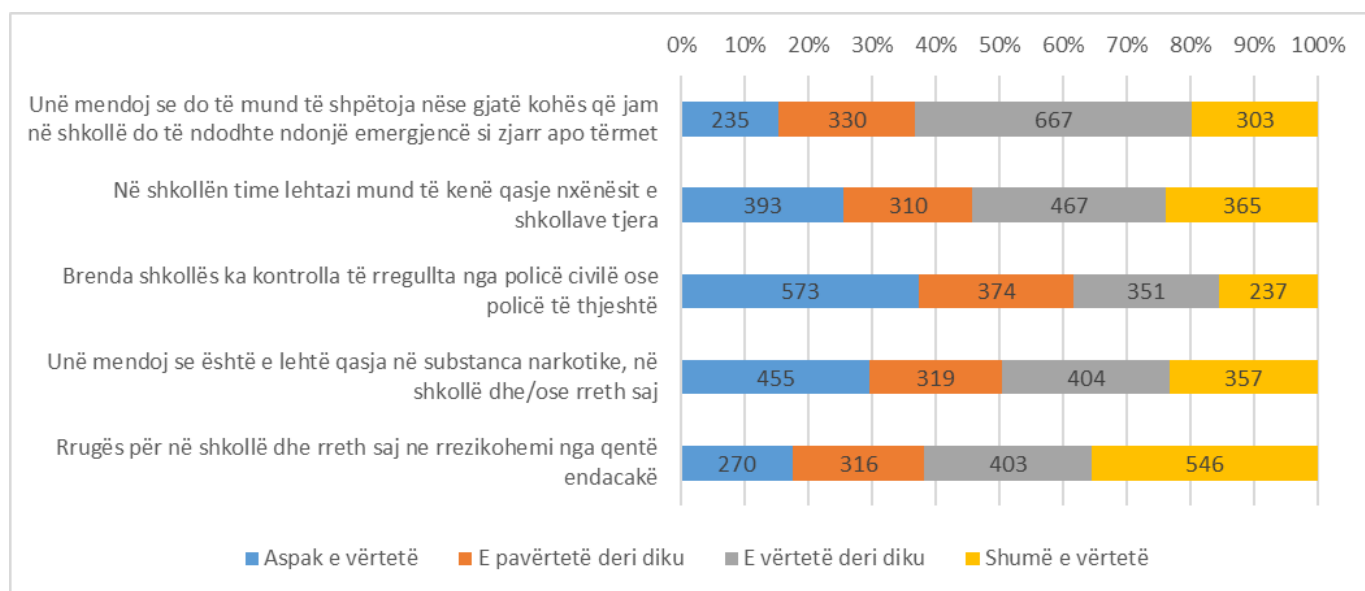
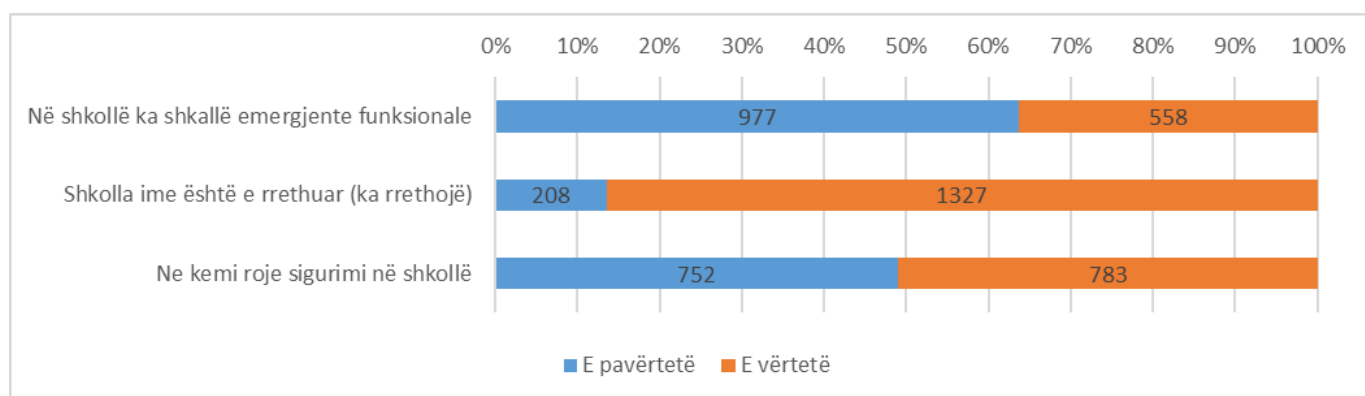
Ndriçimi, klima dhe infrastruktura: 83.3% e nxënësve cilësuan si të vërtetë deri diku apo shumë të vërtetë deklaratën se në shkollat dhe klasat e tyre ka mjaftueshëm ndriçim; me të njejtën vërtetësi, 66.4% e cilësuan deklaratën se në shkollat e tyre është ngrohtë mjaftueshëm dimrit, dhe 64.6% deklaratën se në shkollat e tyre është freskët mjaftueshëm gjatë verës. Në fund, 36.6% e vlerësuan si aspak të vërtetë apo të pavërtetë deri diku deklaratën që bankat, karriget dhe dyert e shkollës së tyre janë në gjendje të rregullt.

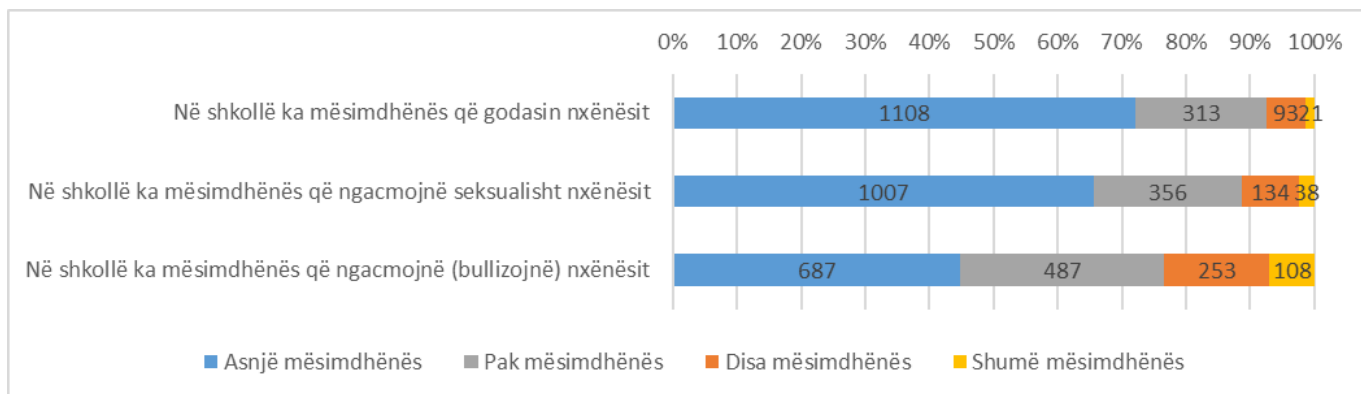
Pirja e duhanit në shkollë: 43.6% e nxënësve deklaruan se nxënësit shpesh apo gjithmonë pijnë duhan në ambientet e brendshme të shkollës; me të njejtën shpeshtësi, 24.9% e tyre deklaruan se mësime dhënësit pijnë duhan në ambientet e brendshme të shkollës; dhe 19.0% për punëtorët teknikë dhe mirëmbajtësit.

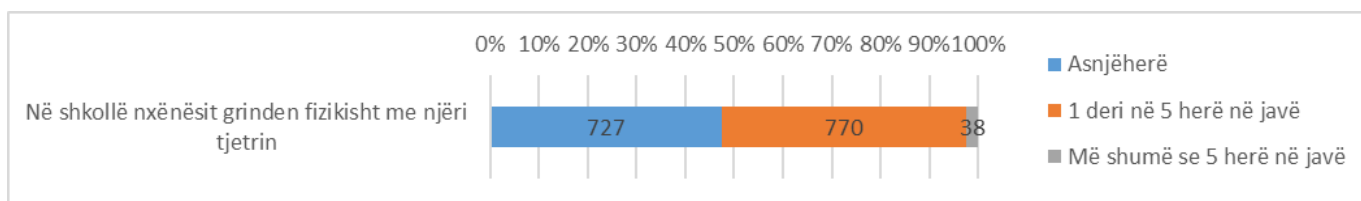
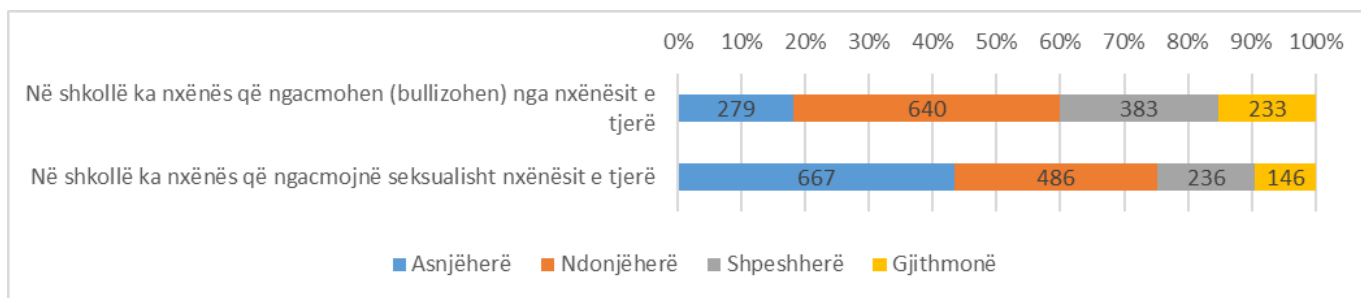
Perceptimi i sigurisë në shkollë: 63.6% e nxënësve raportuan se në shkollën e tyre nuk ka shkallë emergjente funksionale. Më tutje, 13.6% e tyre raportuan se shkolla e tyre nuk ka rrethojë, dhe 49.0% raportuan se shkolla në të cilën ata vijnë mësimin nuk ka roje sigurimi. Në lidhje me këto rezultate paraprake, 61.7% thanë se brenda shkollës ka kontrolla të rregullta nga policë civile ose policë të thjeshtë, 36.8% e nxënësve cilësuan si aspak të vërtetë apo të pavërtetë deri diku deklaratën se ata mund të shpëtojnë nëse gjatë kohës që janë në shkollë do të ndodhte ndonjë emergjencë si zjarr apo tërmet; me të njejtën vërtetësi, 54.2% e nxënësve cilësuan si të vërtetë deri diku apo shumë të vërtetë deklaratën se në shkollën e tyre lehtazi mund të kenë qasje nxënësit e shkollave tjera dhe 49.6% se mund të kenë qasje në substanca narkotike; me të njejtën vërtetësi, 61.9% thanë se rrugës për në shkollë dhe rreth saj ata rrezikohen nga qentë endacakë.

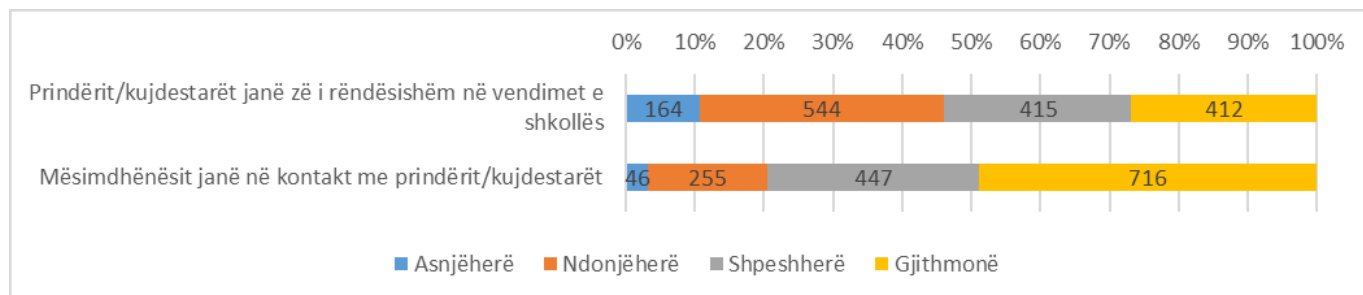
Dhuna nga mësimdhënësit: Në 27.9% të rasteve, nxënësit paraqesin se në shkollën e tyre ka të paktën një mësimdhënëse/e i/e cili/a godet nxënësit: 6.1% deklaruan se janë disa mësimdhënëse, 20.4% se janë pak mësimdhënëse dhe në 1.4% të rasteve raportohet që janë shumë mësimdhënëse; 34.4% që ngacmojnë seksualisht nxënësit, dhe 55.2% që ngacmojnë (bullizojnë) nxënësit.

Dhuna në mes të nxënësve: 40.2% e nxënësve u shprehën se në shkollë shpeshherë ose gjithmonë ka nxënëse që ngacmohen (bullizohen) nga nxënësit e tjerë; ndërsa 24.9% se në shkollë shpeshherë ose gjithmonë ka nxënëse që ngacmojnë seksualisht nxënësit e tjerë. Sa i përket dhunës fizike, 50.1% e nxënësve raportuan se nxënësit grinden fizikisht me njëri-tjetrin 1 deri 5 herë në javë, teksa 2.5% deklaruan se ka të tillë që grinden më shumë se 5 herë në javë.

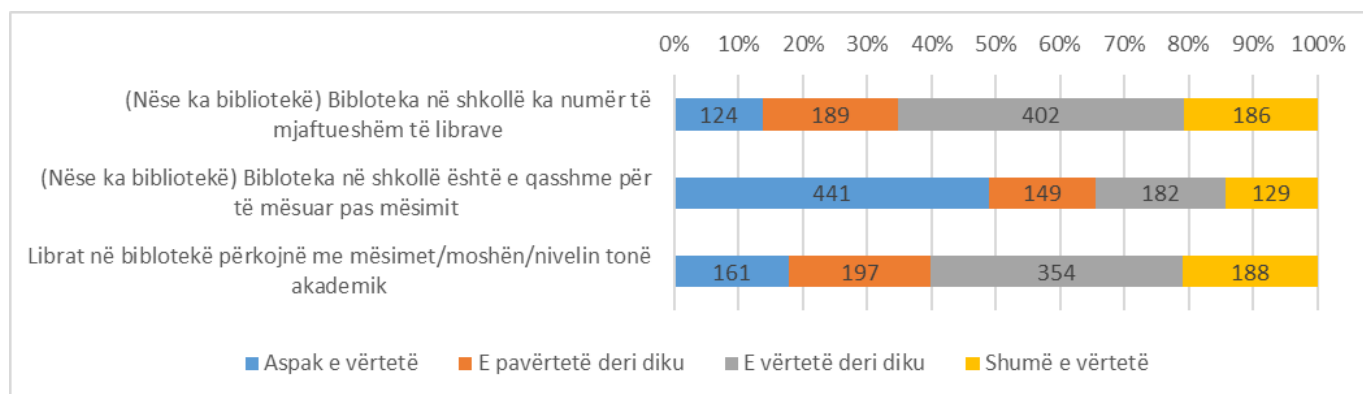
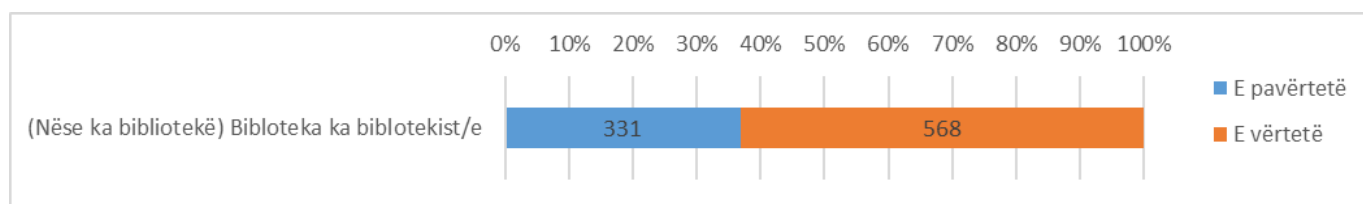
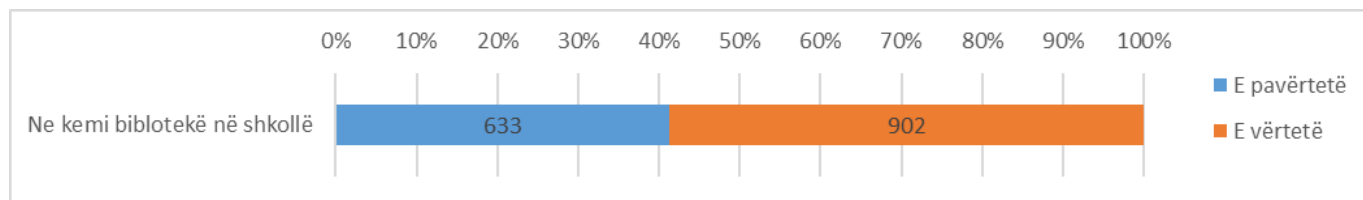

Përfshirja e prindërve në shkollë: 10.7% e nxënësve deklaruan se në shkollat e tyre prindërit/kujdestarët nuk janë asnjëherë zë i rëndësishëm në vendimet e shkollës; ndërsa vetëm 3% e tyre deklaruan se mësimdhënësit nuk janë asnjëherë në kontakt me prindërit/kujdestarët ligjorë.

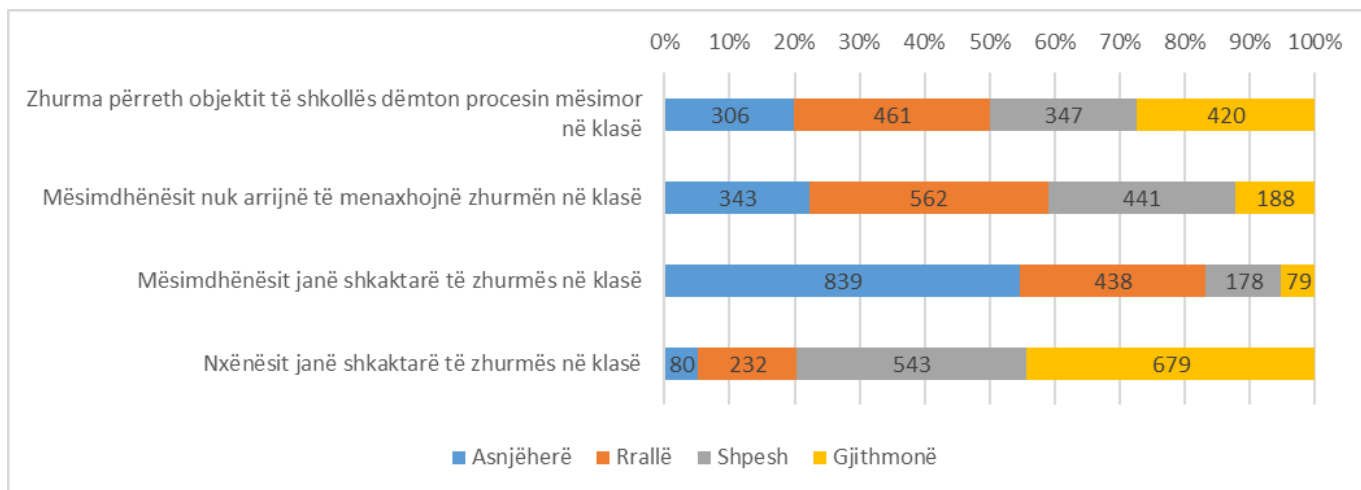

Biblioteka: 41.2% e nxënësve deklaruan se në shkollat e tyre nuk ka bibliotekë. Nga ata nxënës që deklaruan se në shkollat e tyre ka bibliotekë, 36.8% shprehën se biblioteka nuk ka bibliotekist/e. Më tutje, 34.7% nga ta cilësuan si aspak të vërtetë apo të pavërtetë deri diku deklaratën se në ato biblioteka ka numër të mjaftueshëm të librave. Ndërsa, 65.4% e tyre cilësuan si aspak të vërtetë apo të pavërtetë deri diku deklaratën se biblioteka në shkollën e tyre është e qasshme për të mësuar pas mësimit.

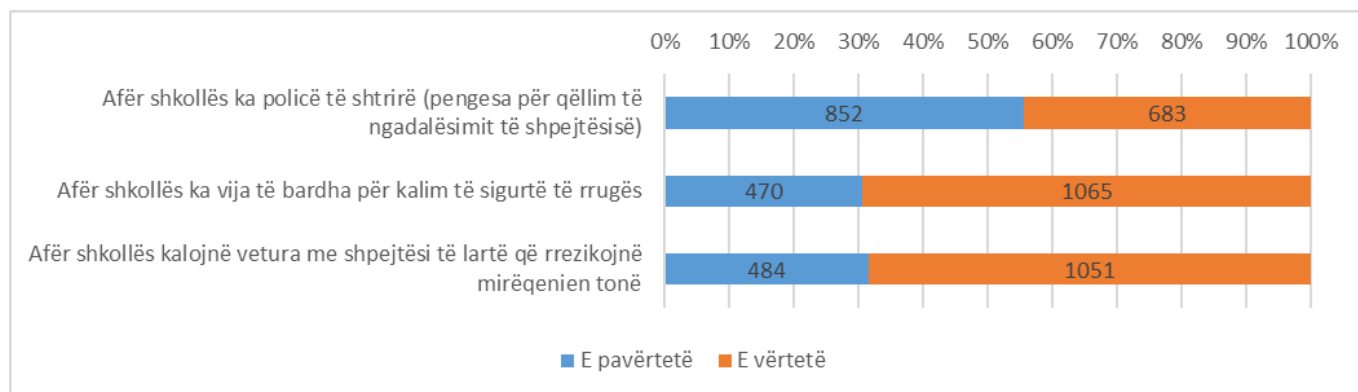
Në fund, 23.3% cilësuan si aspak të vërtetë apo të pavërtetë deri diku deklaratën se librat në bibliotekën e shkollës përkojnë me mësimet, moshën apo nivelin e tyre akademik.

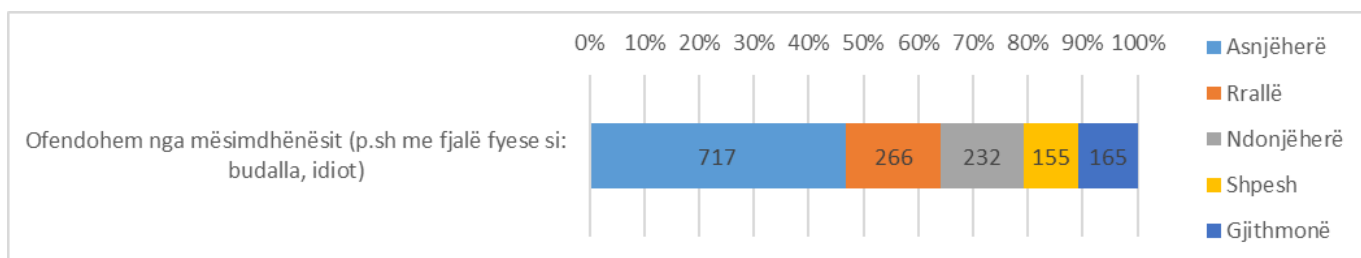
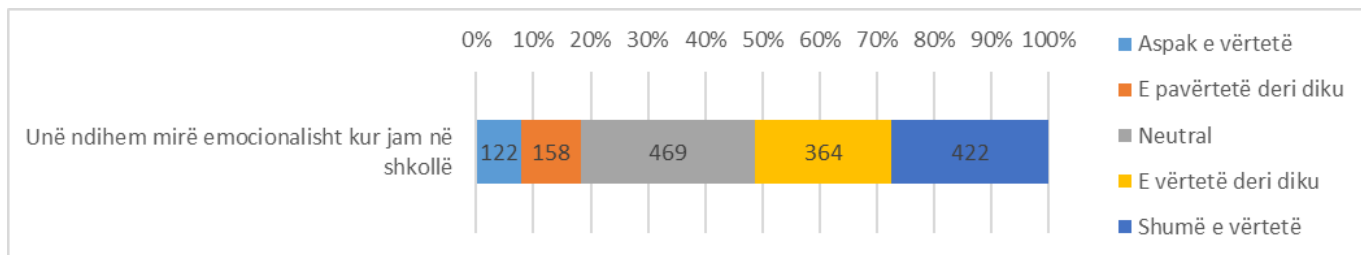
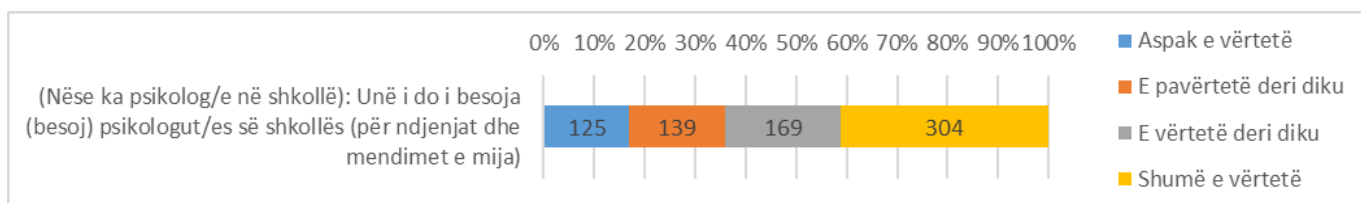
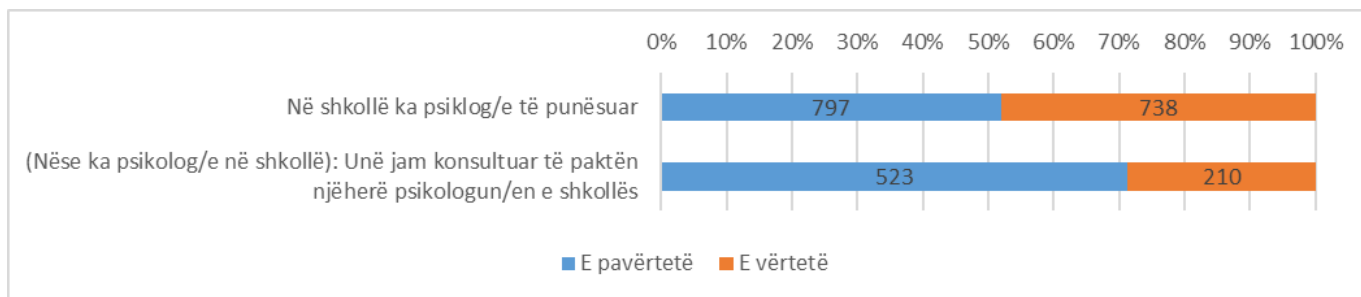
Zhurma: 50.0% e nxënësve tregojnë se shpesh ose gjithmonë ka zhurmë përreth objektit të shkollës e cila dëmton procesin mësimor në klasë; në vijim, me të njejtën shpeshtësi 41% e tyre mendojnë se mësimdhënësit nuk arrijnë të menaxhojnë zhurmën në klasë; sa i përket shkaktarëve, me të njejtën shpeshtësi 16.7% e tyre mendonë se mësimdhënësit janë shkaktarë të zhurmës në klasë, ndërsa 79.7% mendojnë se shkaktarët janë nxënësit.

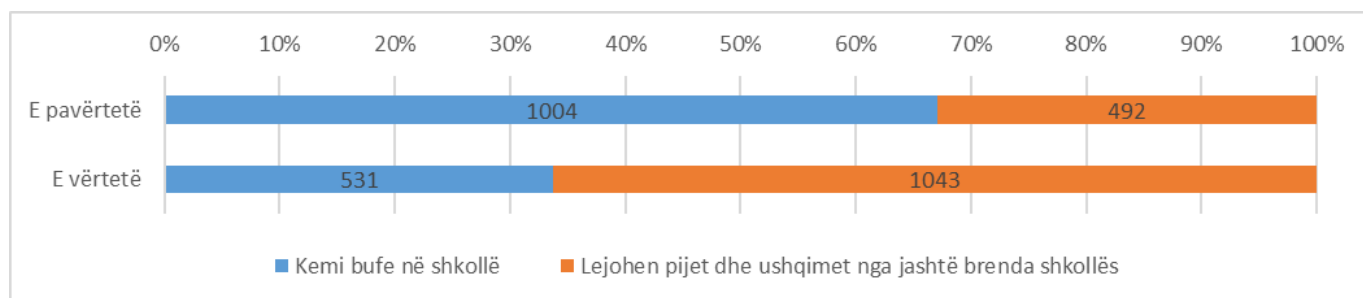
Trafiku afër shkollës: 55.5% e nxënësve raportuan se afër shkollës së tyre nuk ka policë të shtrirë për të ngadalësuar shpejtësinë e veturave; 30.6% raportuan se nuk ka vija të bardha për kalim të sigurt të rrugës; ndërsa 68.5% u pajtuan se afër shkollës së tyre kalojnë vetura me shpejtësi të lartë, të cilat rrezikojnë mirëqenien e tyre.

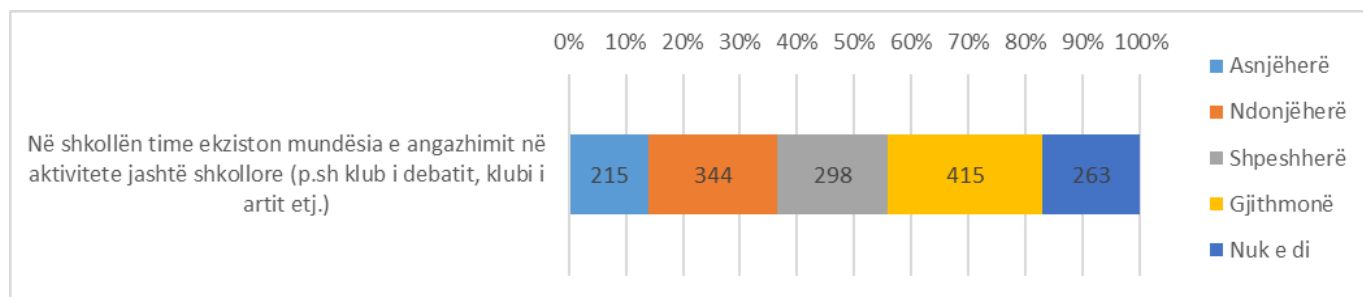
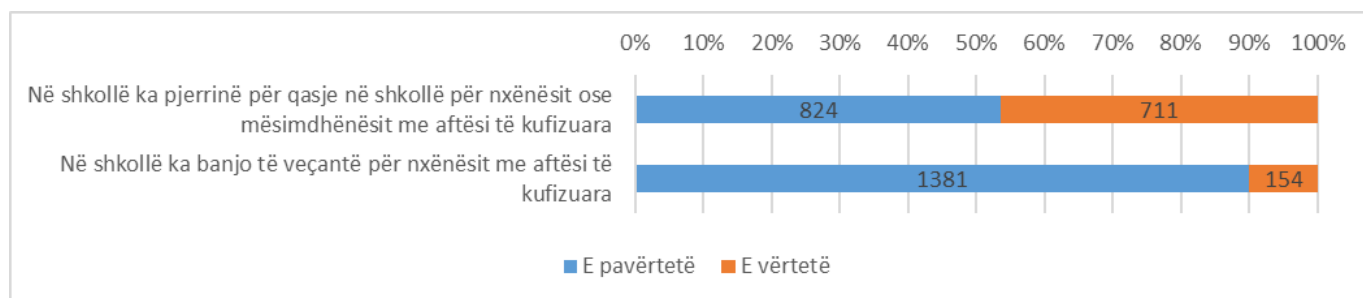
Shëndeti mendor: 51.9% e nxënësve raportuan se në shkollën ku ata vijnë mësimin nuk ka psikolog/e të punësuar; nga ata, 70.6% deklaruan se nuk janë konsultuar asnjëherë me psikologun/en e shkollës. Në anën tjetër, 35.6% cilësuan si aspak të vërtetë apo deri diku të pavërtetë deklaratën se ata do i besonit (apo i besojnë) atij/asaj në ndarjen e mendimeve, ndjenjave dhe përvojave. Më tutje, 18.2% e nxënësve cilësuan si aspak të vërtetë apo deri diku të pavërtetë deklaratën se ata ndihen mirë emocionalisht kur ata janë në shkollë; ndërsa, 20.8% e nxënësve deklaruan se ata shpesh ose gjithmonë ofendohen me fjalë fyese nga mësimdhënësit.

Ushqimi: 65.4% e pjesëmarrësve raportuan se në shkollën e tyre nuk ka bufe, ndërsa 32.1% raportuan se në shkollën e tyre nuk lejohen brenda shkollës pijet dhe ushqimet nga jashtë.

Gjithëpërfshirja & angazhimi: 53.7% e nxënësve shprehën se në shkollën ku vijnë mësimin nuk ka pjerrinë për qasje për nxënësit ose mësimdhënësit me aftësi të kufizuara ndërsa 90% deklaruan se në shkollë nuk ka banjo të veçantë për nxënësit me aftësi të kufizuara. Ndërsa, 14% e pjesëmarrësve deklaruan se në shkollën e tyre ekziston mundësia e angazhimit në aktivitete jashtë-shkollore, e 17.1% nuk ishin në dijeni për aktivitete të tilla.

REZULTATET CILËSORE

Në fund të pyetësorit, nxënësit kanë pasur mundësinë e adresimit të komenteve dhe propozimeve shtesë rreth temës në fjalë. Duke qenë se të rinjtë kanë raportuar çështje të cilat janë me rëndësi për këtë raport dhe ofrojnë mundësi për eksplorim për të ardhmen, ne vendosëm t'i raportonim, anipse jo qëllim primar i studimit.

Paternet kryesore të çështjeve të adresuara ishin ngushtë të lidhura me deklaratat dhe pyetjet përgjatë pyetësorit. Për shembull, sa i përket gjithëpërfshirjes, një nxënës me aftësi të kufizuar ka raportuar se pavarësisht kërkesës dhe dëshirës për të marrë pjesë në aktivitetet sportive në shkollë, iu është mohuar kjo e drejtë. Në anën tjetër, pavarësisht ftesës që iu është bërë nxënësve të komunitetve jo-shumicë, një nxënës raporton se ata nuk kanë pasur dëshirë të marrin pjesë. Tutje, nxënësit kanë raportuar se higjiena në shkollë nuk është në nivel të kënaqshëm, duhet treguar shembuj specifik të nevojës për peceta, ujë të ngrohtë, detergjent e ventilim në banjo të shkollës.

Sa i përket sigurisë në shkollë, nxënësit kanë raportuar sjellje jo të përshtatshme nga rojet e shkollës. Shqetësim i nxënësve ishte fakti nëse shkolla është e pajisur shkolla me kamera të sigurisë dhe se a bëhet kontrollimi i tyre në baza të rregullta. Tutje, kundrejt përdorimit të armëve të ftohta në shkollë, nxënësit kërkojnë që të ketë kontrolla më të shpeshta. Ndër argumentet kryesore të përdorimit të uniformës është siguria e nxënësve, gjithsesi është raportuar se nxënësit shpesh nuk e veshin siç duhet uniformën pavarësisht faktit se janë të obliguar, duke mos respektuar kështu rregullat e etikës. Infrastruktura vazhdon të jetë çështje e ngritur më së shpeshti prej nxënësve. Ata raportojnë mungesë të sallave, laboreve (sidomos të shkencave natyrore), projektorëve, mjeteve teknike, kabineteve, kompjuterëve dhe byfësë.

Përdorimi i substancave narkotike është fenomen i përhapur ndër adoleshentë. Nxënësit kanë raportuar se duhani shpesh konsumohet edhe brenda shkollës nga nxënësit dhe mësimdhënësit. Përveç duhanit, një rast ka raportuar konsumim e maihuanës në shkollë. Edhe në pjesën e komenteve janë adresuar shqetësimet rreth përmabjtjes së librave, ligjërimit dhe vlerësimit, duke kërkuar kështu material mësimor për çdo lëndë dhe shpjegim më të qartë rreth temave.

Sa i përket vlerësimit, nxënësit raportuan se mësimdhënësit që mbajnë kurse private favorizojnë në nota mes të atyre që paguajnë për kurs dhe të tjerëve. Tutje, disa nxënës janë ndjerë në stres për shkak të presionit psikologjik gjatë kohës që janë testuar verbalisht nga mësimdhënësit. E gjithashtu, ndjenja jo të mira nga mësimdhënësit kanë marrë nxënësit edhe kur janë ofenduar/bullizuar.

DISK

TIN

KU

M

DISKUTIM

Qëllimi kryesor i këtij studimi ishte matja e cilësisë në arsim përmes perceptimeve të nxënësve për përmbajtjen, procesin dhe mjedisin mësimor. Objektiva e parë ishte krijimi i një pyetësoi matës së perceptimit të cilësisë në arsim nga ana e nxënësve të shkollave të mesme të larta. Instrumenti i përdorur, sipas komenteve nga nxënësit ka treguar të jetë mjaft gjithëpërfshirës për matjen e perceptimit të nxënësve. Pra, është hap i mirë drejt krijimit të një modeli i cili mund të kthehet në standard të matjes së kësaj perspektive. Gjithsesi, sipas rekomandimeve nga nxënësit (të specifikuara në pjesën e kufiizimeve) duhet të shtohen dhe modifikohen disa dimensione, dhe instrumenti duhet të marrë një trajtë të matjes që në të ardhmen të matet vlefshmëria statistikore e tij. Tutje objektivi i dytë, ishte pasqyrimi i gjendjes në arsim në dimensionet e lartpërmendura. Hulumtimet e mëparshme të kryera nga KYC, organizata e institucione të tjera, shpesh kanë raportuar mospërmbushje të qëllimeve të strategjive, ligjeve e standardeve për arsimin para-universitar, në dimensione të ndryshme si: siguria, infrastruktura në shkollë, përmbajtja e mësimave, ligjërimit, dhuna në shkollë e shumë të tjera. Në këtë linjë qëndrojnë edhe të gjeturat e këtij raporti hulumtues.

PROCESI MËSIMOR

Notimi nga mësimdhënësit duke u bazuar vetëm nga një burim, pra verbalisht, me shkrim ose aktivitet përgjatë orës, vazhdon të jetë prezent, pasi gati gjysma e pjesëmarrësve konfirmuan të ju ketë ndodhur kjo shpesh apo gjithmonë. Kjo e gjetur nuk përkon me Udhëzimin Administrativ për vlerësimin e nxënësve (UA nr.08/2016 Neni 3), duke qenë se mësimdhënësit udhëzohen të përdorin edhe vlerësimin e vazhdueshëm edhe atë përfundimtar, për të arritur të një notë më objektive. Nxënësit notohen subjektivisht gjithashtu, pasi 22% e tyre kanë deklaruar se kanë marrë notë vetëm në bazë të sjelljes gjatë orës së mësimi dhe se janë notuar pa prezencën e tyre.

33% e nxënësve janë notuar në një lëndë duke u bazuar në notat e lëndëve tjera. Ky fenomen mund të shpjegohet përmes halo efektit i cili ndodh kur ne përdorim një tipar ose një rezultat për të nxjerrë vlerësim të përgjithshëm për atë person.

Tutje, çdo i dyti nxënës deklaron se mënyra e ligjërimit në klasë është shpesh ose gjithmonë e mërzitshme. Kjo mund të vijë si rezultat i mungesës së përdorimit të videove (59%), i mjeteve konkretizuese (47%), mungesës së interaktivitetit në klasë (42%), mosndarjen e klasës në grupe për të punuar në detyra e projekte (48%), dhe marrjes së shënimeve nga nxënësit (40%). Akoma më shqetësuese mbetet fakti se çdo i treti/a nxënës/e deklaroi se kanë mësimdhënëse që mbajnë kurse private për lëndët që ligjërojnë në shkollë, duke konsideruar favorizimin e nxënësve që ndjekin kurset private në krahasim me të tjerët dhe konsideruar që kjo e fundit ndalohet dhe dënohet me ligj.

MJEDISI MËSIMOR

Shëndeti e mirëqenia nxënësve është prioritet në çdo strategji e udhëzim, por pavarësisht kësaj, 88% e nxënësve raportuan se nuk kanë ujë të ngrohtë në banjot e shkollës, nuk ka peceta (87%) dhe nuk ka detergjent për larjen e duarve (38%). Në anën tjetër rreth 30% deklaruan se shpesh ka numër të madh të mbeturinave në klasë. Në ambientet e brendshme të shkollës, sipas deklaratave të pjesëmarrësve konsumohet duhani nga nxënësit (43%), mësimdhënësit (25%) dhe punëtorët teknikë dhe/ose mirëmbajtësit (19%). Një çështje e adresuar nga nxënësit ka qenë edhe përdorimi i substancave narkotike në ambiente të shkollës. Tutje në këtë dimension, është shqetësues fakti që çdo i dyti nxënës ka raportuar se mund të ketë qasje në substanca narkotike.

Udhëzuesi për Normat dhe Standardet e Ndërtesave Shkollore nga MASHTI, rekomandon specifika rreth infrastrukturës së brendshme dhe të jashtme të shkollës. Sipas të gjeturave në këtë studim, kuptojmë se ky udhëzim nuk është respektuar në tërësi gjatë ndërtimit të shkollave në fjalë. Sa i përket infrastrukturës rreth sigurisë së shkollës, ka mungesë të shkallëve emergjente funksionale sipas deklaramit të 63% nxënësve dhe mungesë të rrethojës në shkollë (13%).

Mungesa e rojeve të sigurisë (49%) mund të jetë shkaktar i perceptimit se nxënësit nga shkollat e tjera mund të kenë qasje lehtëzi në shkollën e tyre (54%). Shqetësues ka qenë gjithashtu fakti se rrugës për në shkollë 61% e nxënësve janë ndjerë të rrezikuar nga qentë endacakë. Sa i përket rrugës afër shkollës, nxënësit kanë raportuar se nuk ka policë të shtrirë afër shkollës (55%) dhe nuk ka vija të bardha për kalimin e sigurt të rrugës (30%). Për të shtuar rreth 70% e tyre u pajtuan se afër shkollës kalojnë vetura me shpejtësi të madhe, dhe kjo i bën ata të ndihen edhe më të rrezikuar.

Ndërsa, zhurma përreth objektit shkollor sipas çdo të dytit nxënës e dëmton procesin mësimor në klasë. Sa i përket gjithëpërfshirjes në shkollë, në aspektin e infrastrukturës së brendshme 53% e nxënësve kanë raportuar se në shkollën e tyre nuk ka pjerrinë për qasje nga nxënësit ose mësimdhënësit me aftësi të kufizuar, dhe 90% deklaruan se në shkollë nuk ka banjo të veçantë për këta nxënës.

Ngritja e kapaciteteve të nxënësve, sidomos në aspektin praktik bëhet më së miri në laboratore. Në pjesën e rezultateve cilësore, nxënësit kanë raportuar se nuk janë të kënaqur me numrin dhe funksionalitetin e laboratoreve dhe sallave. Ndërsa, sa i përket bibliotekës, 41% deklaruan se nuk ka bibliotetë në shkollat e tyre. Në mesin e atyre që kishin bibliotekë, është e ulët përqindja e të pasurit bibliotekist/e (36%) dhe 34% nuk u pajtuan se shkolla ka mjaftushëm numër të librave. Gjithashtu, 65% deklaruan se biblioteka nuk është e qasshme për tu përdorur pas orarit të mësimi.

Ndjenja e sigurisë dhe mirëqenies së nxënësve çenohet shpesh nga dhuna fizike nga mësime dhënësit dhe nga moshatarët. Marrë shembull, rreth 30% e nxënësve raportuan se mësime dhënësit kanë goditur nxënësit, i kanë ngacmuar seksualisht (34%), i kanë bullizuar ata (55%) dhe ofenduar (20%). Përveç faktit se ligjëruesit nxënësit (fëmijët) janë të mbrojtur me ligj nga çdo formë e dhunës (06/L-084), është e dëshmuar tashmë se përjetimi i dhunës së tillë rritë gjasat për shqetësime të ndryshme mendore në të tashmen e të ardhmen (Perkins & Graham-Bermann, 2012).

Në anën tjetër, çdo i dyti nxënës nuk ka qasje në psikolog/e shkollorë për shkak se këta të fundit nuk janë të punësuar, ani pse e rregulluar me ligj. Ndër ata që kanë psikolog/e në shkollë, ekziston një besim i ulët ndaj profesionistit/es, pasi që 35% shprehën dyshim se a do i besonin psikologut/es me ndjenjat, mendimet dhe përvojat e tyre. a do i besonin atij/asaj. Së fundmi, afro 20% e nxënësve cilësuan se nuk ndihem emocionalisht mirë në shkollë. Në disa dimensione të gjeturat kanë treguar lajme pozitive, për shembull 90% e nxënësve kanë deklaruar se prindërit janë zë i rëndësishëm në vendimet e shkollës, dhe vetëm 3% kanë deklaruar se mësime dhënësit nuk janë asnjëherë në kontakt me prindërit/kujdestarët.

PËRMBAJTJA MËSIMORE

Një numër i madh i nxënësve (rreth 70%) kanë konfirmuar se ka gabime drejtshkrimore në libra mësimor dhe se tekstet e librave nuk janë të rifreskuara me informata të reja. Gabime të tilla dhe jo përditësimi i teksteve shkollore është i dëmshëm për nxënësit pasi mund të modelojnë mënyrë të gabueshme të drejtshkrimit, dhe të mos jenë të informuar me të gjeturat e reja për lëndë të ndryshme. Gjithsesi, përveç përmbajtjes së librave, problematike është edhe fakti se 67% e nxënësve pjesëmarrës deklaruan se përdorin skripta për mësim të lëndëve, ndërsa rreth 35% se udhëzohen të përdorin libra që nuk janë pjesë e kurrikulës.

Sipas Udhëzimit Administrativ nr. 32/2013 për Organizimin e Kurrikulës me Zgjedhje, shkollave u lejohej autonomi në hartimin e kurrikulës me zgjedhje dhe realizimin e saj në mënyrën dhe formën më të përshtatshme, duke i përkrahur nevojat dhe dëshirat individuale të nxënësve, motivimin e tyre për mësim dhe rritjen e pjesëmarrjes së tyre në vendimmarrje. Gjithsesi, 76% raportuan se ata nuk kanë pasur ose rrallë herë kanë pasur mundësinë të zgjedhin lëndën zgjedhore. Pavarësisht të gjithave, në përgjithësi, nxënësit duket se janë optimistë për kontributin që mësimet në shkollë kanë për të ardhmen e tyre, specifiku për qëllimet personale të edukimit. Rreth 80% e tyre deklarojnë se mësimet në shkollë i kontribuojnë qëllimeve afatgjata të tyre në edukim dhe se mësimet janë të dobishme për ta. Sa i përket përgatitjes për tregun e punës, 35% e tyre mendojnë se nuk është aspak e vërtetë apo e pavërtetë deri diku deklarata se mësimet në shkollë i kanë përgatitur për tregun e punës.

PËR
FUND

KUFIZIME

Duke qenë se ky studim ka dizajn kuantitativ të hulumtimit, vetë-raportimi është metodë kufizuese e të dhënave për shkak të subjektivitetit. Pasi një numrit të mostrës iu është administruar pyetësi, potencialisht prania e një personit të dytë gjatë përgjigjeve mund të ketë ndikuar në përgjigje. Tutje procedura e plotësimit të pyetësorve ka zgjatur shumë, gjë që potencialisht mund të ketë ndikuar në vëmendjen dhe sinqeritetin e respondentëve. Edhe pas kalimit kontrollimit të pyetësorit në tri faza, nxënësit e përgjigjur kanë propozuar që dimensionet e reja të shtohen në hulumtime të ardhshme si: uniforma, kutiat e ankesave, pedagogët, përfshirja e prindërve të fëmijëve të komuniteteve dhe qasja e stafit të shkollës. Prandaj në të ardhmen rekomandohen të përfshihen dimensionet e reja të propozuara.

Për shkak të numrit të ulët të mostrës nga komunitetet etnike dhe seksuale pakicë, nuk janë arritur të performohen analiza krahasuese. Së fundmi, kufizim i vazhdueshëm i studimeve me nxënës në Republikën e Kosovës, është mungesa e perspektivës së nxënësve të komunitetit serb. Numri i përfundimtar i pjesëmarrësve për komunë, ka qenë afër numrit ideal. Gjithashtu, zëri i nxënësve nga komuna e Mamushës, fatkeqësisht nuk ka arritur të përfaqësohet në këtë studim. Së fundmi, pasi hulumtimi ka pasur parimisht dizajn kuantitativ të hulumtimit, ne nuk mund të kuptojmë më në thellësi përvojat, sfidat dhe mendimet e nxënësve rreth cilësisë në arsim. Prandaj, hulumtimi me metodologji të përzier (cilësor dhe sasior) në të ardhmen do të zbuste këtë kufizim dhe do të hapte rrugë të reja të hulumtimit mbi cilësinë në arsim nga perspektiva e nxënësve.

REFERENCAT

- Arenliu, A., Kelmendi, K., Haskuka, M., Halimi, T., & Canhasi, E. (2013). Drug use and reported suicide ideation and attempt among Kosovar adolescents. *Journal of Substance Use*, 19(5), 358–363. doi:10.3109/14659891.2013.820803
- Buçaj, D. (2018). Koherenca e legjislacionit sekondarë me legjislacionin primarë në fushën e arsimit parauniversitar. Linku: <https://kosovotwopointzero.com/wp-content/uploads/2019/10/09-GIZ-Analize-Finale-Koherenca-e-legjislacionit-ALB-PRESS-QUALITY.pdf>
- Komiteti Ndërmistror për shkollat promovuese të shëndetit (2009). Strategjia për Shkollat Promovuese të Shëndetit në Kosovë 2009-2018. Linku: <https://msh.rks-gov.net/wp-content/uploads/2013/11/Stretegjia-per-ShPSH-ne-Kosove.pdf>
- KYC- Student Council of Kosovo (2010). Position paper on the Quality of Education
- KYC- Student Council of Kosovo (2016). Position paper on the Quality of Education. Linku: https://issuu.com/sadrishehu5/docs/qknk_al?fbclid=IwAR0n3DgwHDuwNNBgqFDEVqYu1tbq5t2_VKAW2a9bmVMbiCrKnME73tzu0JM
- Ligji për Arsimin Parauniversitar. Nr. 04/L-032 (2016). Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Linku: <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=2770>
- Ligji për Mbrojtjen e Fëmijës, Nr. 06/L-084 (2019). Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Linku: <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=20844>
- Mekolli, S. (2015) Dhuna dhe Siguria në Shkolla. Instituti Pedagogjik i Kosovës. Linku: <https://ipkmasht.rks-gov.net/wp-content/uploads/2020/12/Dhuna-dhe-siguria-ne-shkolla.pdf>
- Ministria e Arsimit Shkencës dhe Teknologjisë (2007) Strategjia për Zhvillimin e Arsimit Parauniversitar 2007-2017. Linku: <https://masht.rks-gov.net/uploads/2015/05/strategjia-per-zhvillimin-e-arsimit-parauniversitar-ne-kosove.pdf>
- Organizata për Siguri dhe Bashkëpunim në Europë (OSBE) - Misioni në Kosovë (2018). Qasja e Komuniteteve në Arsimin parauniversitar në Kosovë. Linku: https://www.osce.org/files/Community%20Education%20report_Alb_layout.pdf
- Organization for Economic Co-operation and Development – OECD (2019) How did countries perform in PISA 2018?. Linku: <https://www.oecd-ilibrary.org/docserver/28450521-en.pdf?expires=1648170328&id=id&accname=guest&checksum=9F7D184DC2C63DB19436D9AB638EF0D9>

- Perkins, S., & Graham-Bermann, S. (2012). Violence exposure and the development of school-related functioning: Mental health, neurocognition, and learning. *Aggression and Violent Behavior*, 17(1), 89–98. doi:10.1016/j.avb.2011.10.001
- Udhëzimi administrativ Nr. 08/2016 për Vlerësimin e Nxënësve (2016). Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Linku: https://masht.rks-gov.net/uploads/2016/08/ua-nr-08-2016-per-vleresimin-e-nxeneseve_1.pdf
- Udhëzimi Administrativ Nr. 32/2013 për Organizimin e Kurrikulës me Zgjedhje (2013). Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Linku: <https://gzk.rks-gov.net/ActDocumentDetail.aspx?ActID=10157>
- Udhëzimi administrativ Nr. 34/2014 për Funkcionimin e Shërbimeve Pedagogjike-Psikologjike në shkolla. (2014). Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Linku: <https://masht.rks-gov.net/uploads/2015/05/ua-34-2014.pdf>
- Udhëzuesi për Normat dhe Standardet e Ndërtesave Shkollore (2015). Gazeta Zyrtare e Republikës së Kosovës. Linku: https://masht.rks-gov.net/uploads/2015/05/masht-vol1-alb-print-5mm-bleed-0mm-inside-final_1.pdf
- Uka, F., Bërxulli, D., Hasani, A., Peci, B., Taravari, G., & Wiium, N. (2021). , And Among in , , and. In R. Dimitrova & N. Wiium (Eds.), *Handbook of Positive Youth Development* (pp. 135–151). Springer International Publishing. https://doi.org/10.1007/978-3-030-70262-5_10

Shtojcë I

PYETËSORI PËR MATJEN E CILËSISË SË EDUKIMIT NGA PERCEPTIMI I NXËNËSVE TË SHKOLLIMIT TË MESËM TË LARTË

Qëllimi i pyetësorit për matjen e cilësisë së edukimit nga perceptimi i nxënësve të shkollimit të mesëm të lartë është të kuptojë problemet dhe shqetësimet kryesore të nxënësve në dimensione të ndryshme të cilat sigurojnë cilësi, siç janë: librat, lëndët zgjedhore, mënyra e vlerësimit dhe ligjërimit, përmbushjen e qëllimeve personale të edukimit, laboratorët, zhurma, siguria në shkollë, higjiena, ndriçimi, biblioteka, shëndeti mendor, ushqimi, gjithëpërfshirja dhe përfshirja e prindërve/kujdestarëve.

1.Komuna		
2.Vendbanimi	Urban Rural	
3.Emri i shkollës dhe drejtimi		
4.Aftësi e kufizuar	Po Jo	
5.Klasa	X	
	XI	
	XII	
5. Gjinia	Vajzë Djalë Tjetër	
6.Orientimi seksual	Hetereoseksual (tërhiqem nga seksi i kundërt)	
	Gej (djem që tërhiqen nga djemtë)	
	Lezbike (vajza që tërhiqen nga vajza)	
	Biseksual (tërhiqen nga më shumë se një gjini)	
	Panseksual (tërhiqen nga dikush pavarësisht gjinisë)	
	Preferoj të mos përgjigjem	
	Tjetër	
7.Etnia	Shqiptar	
	Ashkali	
	Serb	
	Turk	
	Rom	
	Egjiptian	
	Boshnjak	
Përmbajtja e librave	8.Unë kam vërejtur se tekstet e librave përmbajnë gabime drejtshkrimore.	1-Aspak e vërtetë
		2-E pavërtetë deri diku
	9.Unë kam vërejtur se tekstet e librave përmbajnë gabime faktike.	3-E vërtetë deri diku
	10.Unë kam vërejtur se tekstet e librave nuk janë të rifreskuar me informata të reja,	4- Shumë e vërtetë
Përdorimi i librave	11.Ne përdorim libra për çdo lëndë mësimore.	1-Aspak e vërtetë
		2-E pavërtetë deri diku
	12.Ne përdorim skripta për të mësuar lëndët.	3-E vërtetë deri diku
	13..Ne përdorim libra të cilat nuk janë pjesë e kurrikulës.	4- Shumë e vërtetë

Notimi	14.Unë kam marrë notë duke u vlerësuar vetëm nga një burim (me gojë, shkrim ose aktivitet) dhe jo kombinim	1-Asnjëherë
	15.Unë kam marrë notë vetëm në bazë të sjelljes sime gjatë orës së mësimit dhe jo dijes.	2-Rrallë
	16.Unë jam notuar pa prezencën time.	3-Shpesh
	17.Unë jam notuar në një lëndë në bazë të notave në lëndë të tjera.	4- Gjithmonë
Praktikat e ligjërimit	18.Unë mendoj se mënyra e ligjërimit të lëndëve është e mërzitshme (boring).	1-Asnjëherë
	19.Mësimdhënësit gjatë ligjërimit përdorin video për të ilustruar më mirë mësimin.	2-Rrallë
	20.Mësimdhënësit përdorin mjete konkretizuese për shpjegimin e lëndëve (p.sh mësimdhënësi/ja e gjeografisë përdorë hartë, profesori i kimisë përdorë epruvetë).	3-Shpesh
	21.Mësimdhënësit i kushtojnë rëndësi interaktivitetit përmes diskutimeve.	4- Gjithmonë
	22.Mësimdhënësit kalojnë më shumë se gjysmën e orës duke ndarë informata nga jeta personale dhe jorelevante me temën.	
	23.Mësimdhënësit japin vetëm shënime.	
	24.Mësimdhënësit ndajnë klasën në grupe për të punuar për detyra/projekte.	
	25.Ne kemi mësimdhënëse të cilët mbajnë kurse private për lëndën që ligjërojnë në shkollë.	
	26.Neve na u është diktuar mësimi nga mësimdhënësit ose nga dikush që ata kanë përcaktuar.	
Qëllimet personale të edukimit	27.Unë mendoj se mësimet në shkollë i kontribuojnë qëllimeve të mia afatgjate në edukim.	1-Aspak e vërtetë
	28.Unë mendoj se mësimet në shkollë janë të dobishme.	2-E pavërtetë deri diku
	29.Unë mendoj se mësimet në shkollë më ofrojnë mundësi të zgjedh probleme në të ardhmen.	3-E vërtetë deri diku
	30.Unë mendoj se programi i shkollës më ka përgaditur shumë për tregun e punës.	4- Shumë e vërtetë
Ndriçimi dhe klima	31.Në shkollë dhe në klasa ka mjaftueshëm ndriçim.	1-Aspak e vërtetë
		2-E pavërtetë deri diku
	32.Në shkollë është ngrohtë mjaftueshëm dimrit.	3-E vërtetë deri diku
	33.Në shkollë është freskët mjaftueshëm verës.	4- Shumë e vërtetë
Pirja e duhanit në shkollë	34.Nxënësit pinë duhan në ambientet e brendshme të shkollës.	1-Asnjëherë
		2-Rrallë
		3-Ndonjëherë
	35.Mësimdhënësit pinë duhan në ambientet e brendshme të shkollës.	4-Shpesh
	36.Punëtorët teknikë & mirëmbajtësit pinë duhan në ambientet e brendshme të shkollës.	4- Gjithmonë

Perceptimi i sigurisë në shkollë	37.Unë mendoj se do të mund të shpëtoja nëse gjatë kohës që jam në shkollë do të ndodhte ndonjë emergjencë si zjarr apo tërmet.	1-Shumë e vërtetë
	38.Në shkollën time lehtëzi mund të kenë qasje nxënësit e shkollave tjera.	2-E vërtetë deri diku
	39.Brenda shkollës ka kontrolle të rregullta nga policë civile ose policë të thjeshtë.	3-E pavërtetë deri diku
	40.Unë mendoj se është e lehtë qasja në substanca narkotike, në shkollë dhe/ose rreth saj.	4- Aspak e vërtetë
	41.Rrugës për në shkollë dhe rreth saj ne rrezikohemi nga qentë endacakë.	
	42. Në shkollë ka shkallë emergjente funksionale	1-E vërtetë
	43. Shkolla ime është e rrethuar (ka rrethojë)	2- E pavërtetë
	44. Ne kemi roje siguri në shkollë	
	45, Nëse po: Unë paguaj për rojet e sigurimit në shkollë	
Dhuna nga mësuesit	46.Në shkollë ka mësues që godasin nxënësit.	1-Asnjë mësues
		2-Pak mësues
	47.Në shkollë ka mësues që ngacmojnë seksualisht nxënësit.	3- Disa mësues
	48.Në shkollë ka mësues që ngacmojnë (bullizojnë) nxënësit.	4-Shumë mësues
Dhuna në mes të nxënësve	49.Në shkollë nxënësit grinden fizikisht me njëri tjetrin.	1-Asnjëherë
		2-Një deri dy herë në javë
		3-Dy deri tri herë në javë
		3-Tri deri katër herë në javë
		4-Katër deri pesë herë në javë
		5-Më shumë se 5 herë në javë
	50..Në shkollë ka nxënës që ngacmohen (bullizohen) nga nxënësit e tjerë.	1-Asnjëherë
		2-Rrallë
		3-Shpesh
	51.Në shkollë ka nxënës që ngacmojnë seksualisht nxënësit e tjerë.	4- Gjithmonë
Përfshirja e prindërve në shkollë	52.Prindërit/kujdestarët janë zë i rëndësishëm në vendimet e shkollës.	1-Asnjëherë
		2-Rrallë
		3-Shpesh
	53.Mësuesit janë në kontakt me prindërit/kujdestarët.	4- Gjithmonë

Lënda zgjedhore	54.Unë kam pasur mundësinë të zgjedh lëndën zgjedhore.	1-Asnjëherë
		2-Rrallë
		3-Shpesh
		4- Gjithmonë
	55.Në shkollën time janë funksionale: (shkruaj laboratorët dhe sallat funksionale).	
Bibloteka	56.Ne kemi bibotekë në shkollë.	1-E vërtetë
		2- E pavërtetë
	57. Nëse po, bibloteka ka bibliotekist/e	1-E vërtetë
		2- E pavërtetë
	58,Nëse po: Bibloteka në shkollë ka numër të mjaftueshëm të librave.	1-Aspak e vërtetë
		2-E pavërtetë deri diku
	59.Bibloteka në shkollë është e qasshme për të mësuar pas mësimit.	3-E vërtetë deri diku
	60.Librat në biblotekë përkojnë me mësimet/moshën/nivelin tonë akademik.	4- Shumë e vërtetë
Zhurma	61.Zhurma përreth objektit të shkollës dëmton procesin mësimor në klasë.	1-Asnjëherë
	62.Mësimdhënësit nuk arrijnë të menaxhojnë zhurmën në klasë.	2-Rrallë
	63.Mësimdhënësit janë shkaktarë të zhurmës në klasë.	3-Shpesh
	64,Nxënësit janë shkaktarë të zhurmës në klasë.	4- Gjithmonë
Trafiku afër shkollës	65.Afër shkollës ka policë të shtrirë (pengesa për qëllim të ngadalësimit të shpejtësisë).	1-E vërtetë
	66.Afër shkollës ka vija të bardha për kalim të sigurt të rrugës.	2- E pavërtetë
	67.Afër shkollës kalojnë vetura me shpejtësi të madhe që rrezikojnë mirëqenien tonë.	
Higjiena	68.Në banjot e shkollës ka ujë të ngrohtë.	1-E vërtetë
		2- E pavërtetë
	69.Në banjot e shkollës ka peceta.	
	70..Në banjot e shkollës ka detergjent për larjen e duarve.	
	71. Në klasë ka numër të madh të mbeturinave.	
	72. Në shkollë ajri është i pastër	1-Asnjëherë
	73. Ka lagështi te muret (myk).	2-Rrallë
	74. Nxënësit mirëmbajnë klasën (hedhin mbeturinat në shportë	3-Shpesh
	75. Mirëmbajtësit në shkollë kryejnë punën ashtu siç duhet.	4- Gjithmonë

Infrastruktura	76.Bankat, karriget dhe dyert në shkollë janë në gjendje të rregullt.	1-Aspak e vërtetë
		2-E pavërtetë deri diku
		3-E vërtetë deri diku
		4- Shumë e vërtetë
Siguria në shkollë	77.Në shkollë ka shkallë emergjente funksionale	1-E vërtetë
	78.Shkolla ime është e rrethuar (ka rrethojë)	2- E pavërtetë
	79.Ne kemi roje sigurimi në shkollë	
	80. Nëse po: Unë paguaj për rojet e sigurimit në shkollë	
Shëndeti mendor	81.Në shkollë ka psikolog/e të punësuar.	1-E vërtetë
		2- E pavërtetë
	82.Nëse po: Unë i besoj psikologut/es së shkollës (për ndjenjat dhe mendimet e mija)	1-Aspak e vërtetë
		2-E pavërtetë deri diku
		3-E vërtetë deri diku
	83.Nëse po: Unë ndihem mirë emocionalisht kur jam në shkollë.	4- Shumë e vërtetë
	84..Ofendohem nga mësimdhënësit (p.sh me fjalë fyese si: budalla, idiot/e).	1-Asnjëherë
		2-Rrallë
		3-Shpesh
		4- Gjithmonë
Ushqimi	85.Kemi bufe në shkollë.	1-E vërtetë
	86.Lejohen pijet dhe ushqimet nga jashtë brenda shkollës.	2- E pavërtetë
Cjithëpërfshirja	87.Nxënësit që i përkasin komuniteteve pakicë përfshihen në aktivitete shkollore dhe jashtëshkollore.	1-Asnjëherë
		2-Ndonjëherë
		3-Shpeshherë
		4-Gjithmonë
		5-Nuk e di
		6-Nuk ka nxënës të komunitetit pakicë në shkollën time
	88.Në shkollë ka pjerrinë për nxënësit ose mësimdhënësit me aftësi të kufizuara .	1-E vërtetë
	89Në shkollë ka banjo të veçantë për nxënësit me aftësi të kufizuara.	2- E pavërtetë
Aktivitetet jashtë shkollore	90.Në shkollën time ekziston mundësia e angazhimit në aktivitete jashtëshkollore (p.sh klub i debatit, klubi i artit etj.)	1-Asnjëherë
		3-Rrallë
		3-Shpesh
		4-Gjithmonë
		5-Nuk e di
Komente/propozime		

Shtojcë II

Mostra përfundimtare dhe ndarja për komuna

Nr i nxënësve për komunë	Komuna	Numri i shkollave në komunë	Total
42	Artanë	1	11
1435	Burim	2	16
935	Dardanë	3	30
1063	Deqan	2	35
525	Sharr	1	10
2487	Drenas	2	22
1528	Fushë Kosovë	3	35
6018	Ferizaj	8	126
3858	Gjakovë	6	127
4408	Gjilan	9	137
303	Hani i Elezit	1	10
190	Junik	1	10
1163	Kacanik	2	17
703	Kastriot	2	12
1446	Kline	2	19
2585	Lipjan	3	42
2268	Malishevë	3	34
167	Mamushe	0	0
3886	Mitrovicë	5	62
3909	Pejë	6	110
3863	Podujevë	3	88
10020	Prishtinë	14	212
6503	Prizren	7	129
1620	Rahovec	4	38
120	Shtërpçë	1	12
1152	Shtime	1	24
2062	Skenderaj	3	60
2088	Therandë	3	35
1716	Viti	2	35
2679	Vushtrri	3	37
70742	TOTAL		1535

